ЛУБЛЕТ

РАДЯНСЬКА МУЗИКА

№ 9

ГРУДЕНЬ 1936

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО „МИСТЕЦТВО“

РАДЯНСЬКА МУЗИКА

ОРГАН ОРГКОМІТЕТУ
СПІЛКИ РАДЯНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНИ

№ 9

ГРУДЕНЬ 1936

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО „МИСТЕЦТВО“

ЗМІСТ

Стор.

Постанови Надзвичайного VIII З'їзду Рад Союзу Радянських Соціалістичних Республік 3

Конституція (основний закон) Союзу Радянських Соціалістичних Республік 5

В. Шапіро — Педалізація 22

Віктор Вісмонт — Гімн республіканської Іспанії 46

Віктор Анісімов — Цінний досвід 52

Хроніка 56

Державна Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР
Інв. 177069

БІБЛІОТЕКА
Академії Наук
УСРР

Адреса редакції: Київ, вулиця Короленка, № 53, Державне Видавництво „Мистецтво"

Т. в. о. відповідального редактора — *Білокопитов, О. О.*

Редколегія: *Альтшулер, Д., Арнаутов, О., Козицький, П., Луфер, А.*

Техредактор Грановський, Я. Техкер Шубін, Є. Коректор Петухова, М.

Здано до складання 19/XII-36 р. Підписано до друку 7/II-37 р. Уповн. Головліту № 5234. Зам. № 496. Тир. 1000. Папер. арк. 17/8. Друк. арк. 3¾. Формат 72×110. Знаків в 1 папер. арк. 112 тис. Фабрика художнього друку Державного Видавництва „Мистецтво". Харків, Пушкінська вул., № 40.

ПОСТАНОВА НАДЗВИЧАЙНОГО VIII З'ЇЗДУ РАД СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ (ОСНОВНОГО ЗАКОНУ) СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Надзвичайний VIII З'їзд Рад Союзу Радянських Соціалістичних Республік постановляє:

Проект Конституції (Основного Закону) Союзу Радянських Соціалістичних Республік у редакції, поданій Редакційною Комісією З'їзду, затвердити.

ПРЕЗИДІЯ З'ЇЗДУ

Москва, Кремль.
5 грудня 1936 р.

ПОСТАНОВА НАДЗВИЧАЙНОГО VIII З'ЇЗДУ РАД СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

ПРО ВИБОРИ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ СОЮЗУ РСР

Надзвичайний VIII З'їзд Рад Союзу Радянських Соціалістичних Республік постановляє:

Доручити Центральному Виконавчому Комітетові Союзу РСР на основі нової Конституції СРСР розробити і затвердити Положення про вибори, а також установити строки виборів Верховної Ради Союзу РСР.

ПРЕЗИДІЯ З'ЇЗДУ

Москва, Кремль.
5 грудня 1936 р.

ПОСТАНОВА НАДЗВИЧАЙНОГО VIII З'ЇЗДУ РАД СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

ПРО ОЗНАМЕНУВАННЯ УХВАЛЕННЯ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ (ОСНОВНОГО ЗАКОНУ) СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Надзвичайний VIII З'їзд Рад Союзу Радянських Соціалістичних Республік постановляє:

В ознаменування ухвалення нової Конституції Союзу Радянських Соціалістичних Республік оголосити день ухвалення Конституції — 5-е грудня — всенародним святом.

ПРЕЗИДІЯ З'ЇЗДУ

Москва, Кремль.
5 грудня 1936 р.

КОНСТИТУЦІЯ

(ОСНОВНИЙ ЗАКОН)

СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

РОЗДІЛ I

СУСПІЛЬНИЙ УСТРІЙ

Стаття 1. Союз Радянських Соціалістичних Республік є соціалістична держава робітників і селян.

Стаття 2. Політичну основу СРСР становлять Ради депутатів трудящих, що виросли і зміцніли в наслідок повалення влади поміщиків та капіталістів і завоювання диктатури пролетаріату.

Стаття 3. Вся влада в СРСР належить трудящим міста й села в особі Рад депутатів трудящих.

Стаття 4. Економічну основу СРСР становлять соціалістична система господарства і соціалістична власність на знаряддя та засоби виробництва, що утвердилися в наслідок ліквідації капіталістичної системи господарства, скасування приватної власності на знаряддя та засоби виробництва і знищення експлуатації людини людиною.

Стаття 5. Соціалістична власність в СРСР має або форму державної власності (всенародне добро), або форму кооперативно-колгоспної власності (власність окремих колгоспів, власність кооперативних об'єднань).

Стаття 6. Земля, її надра, води, ліси, заводи, фабрики, шахти, рудні, залізничний, водний і повітряний транспорт, банки, засоби зв'язку, організовані державою великі сільськогосподарські підприємства (радгоспи, машинно-тракторні станції і т. п.), а також комунальні підприємства і основний житловий фонд у містах і промислових пунктах є державною власністю, тобто всенародним добром.

Стаття 7. Громадські підприємства в колгоспах і кооперативних організаціях з їх живим і мертвим реманентом, продукція, що її виробляють колгоспи та кооперативні організації, так само як їх громадські будівлі становлять громадську, соціалістичну власність колгоспів і кооперативних організацій.

Кожний колгоспний двір, крім основного прибутку від громадського колгоспного господарства, має в особистому користуванні невелику присадибну ділянку землі і в особистій власності підсобне господарство на присадибній ділянці, житловий будинок, продуктивну худобу, птицю та дрібний сільськогосподарський реманент — згідно з статутом сільськогосподарської артілі.

Стаття 8. Земля, яку займають колгоспи, закріпляється за ними в безплатне і безстрокове користування, тобто навічно.

Стаття 9. Поруч з соціалістичною системою господарства, яка є панівною формою господарства в СРСР, допускається законом дрібне приватне господарство одноосібних селян і кустарів, яке грунтується на особистій праці і виключає експлуатацію чужої праці.

Стаття 10. Право особистої власності громадян на їх трудові прибутки та заощадження, на житловий будинок і підсобне хатнє господарство, на предмети хатнього господарства і вжитку, на предмети особистого споживання та комфорту, так само як право спадкування особистої власності громадян — охороняються законом.

Стаття 11. Господарське життя СРСР визначається і спрямовується державним народногосподарським планом в інтересах збільшення суспільного багатства, неухильного піднесення матеріального та культурного рівня трудящих, зміцнення незалежності СРСР і посилення його обороноздатності.

Стаття 12. Праця в СРСР є обов'язком і справою честі кожного здатного до праці громадянина за принципом: „хто не працює, той не їсть".

В СРСР здійснюється принцип соціалізму: „від кожного за його здібністю, кожному — за його працею".

РОЗДІЛ II

ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ

Стаття 13. Союз Радянських Соціалістичних Республік є союзна держава, утворена на основі добровільного об'єднання рівноправних Радянських Соціалістичних Республік:

Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки,
Української Радянської Соціалістичної Республіки,
Білоруської Радянської Соціалістичної Республіки,
Азербайджанської Радянської Соціалістичної Республіки,
Грузинської Радянської Соціалістичної Республіки,
Вірменської Радянської Соціалістичної Республіки,
Туркменської Радянської Соціалістичної Республіки,
Узбецької Радянської Соціалістичної Республіки,
Таджицької Радянської Соціалістичної Республіки,

Казахської Радянської Соціалістичної Республіки,
Киргизької Радянської Соціалістичної Республіки.

Стаття 14. До відання Союзу Радянських Соціалістичних Республік в особі його найвищих органів влади і органів державного управління належать:

а) представництво Союзу в міжнародних зносинах, укладання і ратифікація договорів з іншими державами;

б) питання війни і миру;

в) прийняття до складу СРСР нових республік;

г) контроль за виконанням Конституції СРСР і забезпечення відповідності Конституцій союзних республік з Конституцією СРСР;

д) затвердження змін кордонів між союзними республіками;

е) затвердження утворення нових країв і областей, а також нових автономних республік у складі союзних республік;

є) організація оборони СРСР і керівництво всіма збройними силами СРСР;

ж) зовнішня торгівля на основі державної монополії;

з) охорона державної безпеки;

и) встановлення народногосподарських планів СРСР;

і) затвердження єдиного державного бюджету СРСР, а також податків і прибутків, що надходять на утворення бюджетів союзного, республіканських і місцевих;

ї) управління банками, промисловими і сільськогосподарськими установами і підприємствами, а також торговельними підприємствами — загальносоюзного значення;

к) управління транспортом і зв'язком;

л) керування грошовою і кредитною системою;

м) організація державного страхування;

н) укладання і надання позик;

о) встановлення основних засад землекористування, а так само користування надрами, лісами і водами;

п) встановлення основних засад в галузі освіти і охорони здоров'я;

р) організація єдиної системи народногосподарського обліку;

с) встановлення основ законодавства про працю;

т) законодавство про судовий устрій і судочинство; кримінальний і цивільний кодекси;

у) закони про союзне громадянство; закони про права іноземців;

ф) видання загальносоюзних актів про амністію.

Стаття 15. Суверенітет союзних республік обмежено лише в межах, зазначених у статті 14 Конституції СРСР. Поза цими межами кожна Союзна республіка здійснює державну владу самостійно. СРСР охороняє суверенні права союзних республік.

Стаття 16. Кожна Союзна республіка має свою Конституцію, яка враховує особливості республіки і побудована у цілковитій відповідності з Конституцією СРСР.

Стаття 17. За кожною Союзною республікою зберігається право вільного виходу з СРСР.

Стаття 18. Територія союзных республік не може бути змінювана без їх згоди.

Стаття 19. Закони СРСР мають однакову силу на території всіх союзних республік.

Стаття 20. В разі розбіжності закону Союзної республіки з законом загальносоюзным, діє загальносоюзний закон.

Стаття 21. Для громадян СРСР встановлюється єдине союзне громадянство.

Кожний громадянин Союзної республіки є громадянином СРСР.

Стаття 22. Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка складається з країв: Азово-Чорноморського, Далеко-Східного, Західно-Сибірського, Красноярського, Північно-Кавказького; областей: Воронезької, Східно-Сибірської, Горьковської, Західної, Івановської, Калінінської, Кіровської, Куйбишевської, Курської, Ленінградської, Московської, Омської, Оренбурзької, Саратовської, Свердловської, Північної, Сталінградської, Челябінської, Ярославської; автономних радянських соціалістичних республік: Татарської, Башкирської, Дагестанської, Бурят-Монгольської, Кабардино-Балкарської, Калмицької, Карельської, Комі, Кримської, Марійської, Мордовської, Німців Надволжя, Північно-Осетинської, Удмуртської, Чечено-Інгушської, Чувашської, Якутської; автономних областей: Адигейської, Єврейської, Карачаєвської, Ойротської, Хакаської, Черкеської.

Стаття 23. Українська Радянська Соціалістична Республіка складається з областей: Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Київської, Одеської, Харківської, Чернігівської і Молдавської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки.

Стаття 24. До Азербайджанської Радянської Соціалістичної Республіки належать Нахічеванська Автономна Радянська Соціалістична Республіка і Нагірно-Карабахська автономна область.

Стаття 25. До Грузинської Радянської Соціалістичної Республіки належать: Абхазька АРСР, Аджарська АРСР, Південно-Осетинська автономна область.

Стаття 26. До Узбецької Радянської Соціалістичної Республіки належить Кара-Калпацька АРСР.

Стаття 27. До Таджицької Радянської Соціалістичної Республіки належить Гірсько-Бадахшанська автономна область.

Стаття 28. Казахська Радянська Соціалістична Республіка складається з областей: Актюбінської, Алма-Атинської, Східно-Казахстанської, Західно-Казахстанської, Карагандинської, Кустанайської, Північно-Казахстанської, Південно-Казахстанської.

Стаття 29. Вірменська РСР, Білоруська РСР, Туркменська РСР і Киргизька РСР не мають у своєму складі автономних республік, так само як країв і областей.

РОЗДІЛ III

НАЙВИЩІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Стаття 30. Найвищим органом державної влади СРСР є Верховна Рада СРСР.

Стаття 31. Верховна Рада СРСР здійснює всі права, присвоєні Союзові Радянських Соціалістичних Республік згідно з статтею 14 Конституції, оскільки вони не належать, в силу Конституції, до компетенції підзвітних Верховній Раді СРСР органів СРСР: Президії Верховної Ради СРСР, Ради Народних Комісарів СРСР і Народних Комісаріатів СРСР.

Стаття 32. Законодавча влада СРСР здійснюється виключно Верховною Радою СРСР.

Стаття 33. Верховна Рада СРСР складається з двох палат: Ради Союзу і Ради Національностей.

Стаття 34. Рада Союзу обирається громадянами СРСР по виборчих округах за нормою: один депутат на 300 тисяч населення.

Стаття 35. Рада Національностей обирається громадянами СРСР по союзних і автономних республіках, автономних областях і національних округах за нормою: по 25 депутатів від кожної союзної республіки, по 11 депутатів від кожної автономної республіки, по 5 депутатів від кожної автономної області і по одному депутату від кожної національної округи.

Стаття 36. Верховна Рада СРСР обирається на строк чотири роки.

Стаття 37. Обидві палати Верховної Ради СРСР: Рада Союзу і Рада Національностей рівноправні.

Стаття 38. Раді Союзу і Раді Національностей в однаковій мірі належить законодавча ініціатива.

Стаття 39. Закон вважається затвердженим, коли його ухвалено обома палатами Верховної Ради СРСР простою більшістю кожної.

Стаття 40. Закони, ухвалені Верховною Радою СРСР, публікуються мовами союзних республік за підписами голови й секретаря Президії Верховної Ради СРСР.

Стаття 41. Сесії Ради Союзу і Ради Національностей починаються і закінчуються одночасно.

Стаття 42. Рада Союзу обирає голову Ради Союзу і двох його заступників.

Стаття 43. Рада Національностей обирає голову Ради Національностей і двох його заступників.

Стаття 44. Голови Ради Союзу і Ради Національностей керують засіданнями відповідних палат і відають їх внутрішнім розпорядком.

Стаття 45. Спільні засідання обох палат Верховної Ради СРСР ведуть по черзі голови Ради Союзу і Ради Національностей.

Стаття 46. Сесії Верховної Ради СРСР скликаються Президією Верховної Ради СРСР двічі на рік.

Позачергові сесії скликаються Президією Верховної Ради СРСР за її розсудом або на вимогу однієї з союзних республік.

Стаття 47. В разі незгоди між Радою Союзу і Радою Національностей питання передається на розв'язання погоджувальної комісії, утвореної на паритетних засадах. Якщо погоджувальна комісія не приходить до згідного рішення або якщо її рішення не задовольняє одну з палат, питання розглядається вдруге в палатах. При відсутності згідного рішення двох палат, Президія Верховної Ради СРСР розпускає Верховну Раду СРСР і призначає нові вибори.

Стаття 48. Верховна Рада СРСР обирає на спільному засіданні обох палат Президію Верховної Ради СРСР у складі: голови Президії Верховної Ради СРСР, одинадцяти його заступників, секретаря Президії та 24 членів Президії.

Президія Верховної Ради СРСР підзвітна Верховній Раді СРСР у всій своїй діяльності.

Стаття 49. Президія Верховної Ради СРСР:

а) скликає сесії Верховної Ради СРСР;

б) дає тлумачення чинних законів СРСР, видає укази;

в) розпускає Верховну Раду СРСР на підставі 47 статті Конституції СРСР і призначає нові вибори;

г) провадить всенародне опитування (референдум) з своєї ініціативи або на вимогу однієї з союзних республік;

д) скасовує постанови й розпорядження Ради Народних Комісарів СРСР і Рад Народних Комісарів союзних республік в разі їх невідповідності законові;

е) в період між сесіями Верховної Ради СРСР увільняє від посади і призначає окремих Народних Комісарів СРСР за поданням голови Ради Народних Комісарів СРСР з наступним внесенням на затвердження Верховної Ради СРСР;

є) нагороджує орденами і надає почесні звання СРСР;

ж) здійснює право помилування;

з) призначає і зміняє вище командування збройних сил СРСР;

и) в період між сесіями Верховної Ради СРСР оголошує стан війни в разі воєнного нападу на СРСР або в разі необхідності виконання міжнародних договірних зобов'язань по взаємній обороні від агресії;

і) оголошує загальну і часткову мобілізацію;

ї) ратифікує міжнародні договори;

к) призначає і відкликає повноважних представників СРСР в іноземних державах;

л) приймає довірчі і відкличні грамоти акредитованих при ній дипломатичних представників іноземних держав.

Стаття 50. Рада Союзу і Рада Національностей обирають мандатні комісії, які перевіряють повноваження депутатів кожної палати.

За поданням мандатної комісії палати вирішують або визнати повноваження, або касувати вибори окремих депутатів.

Стаття 51. Верховна Рада СРСР призначає, коли вона визнає за необхідне, слідчі та ревізійні комісії з усяких питань.

Всі установи та службові особи зобов'язані виконувати вимоги цих комісій і подавати їм необхідні матеріали та документи.

Стаття 52. Депутат Верховної Ради СРСР не може бути притягнений до судової відповідальності або заарештований без згоди Верховної Ради СРСР, а в період, коли нема сесії Верховної Ради СРСР,— без згоди Президії Верховної Ради СРСР.

Стаття 53. По закінченні повноважень або після дострокового розпуску Верховної Ради СРСР Президія Верховної Ради СРСР зберігає свої повноваження аж до утворення новообраною Верховною Радою СРСР нової Президії Верховної Ради СРСР.

Стаття 54. По закінченні повноважень або в разі дострокового розпуску Верховної Ради СРСР Президія Верховної Ради СРСР призначає нові вибори в строк не більше двох місяців з дня закінчення повноважень або розпуску Верховної Ради СРСР.

Стаття 55. Новообрана Верховна Рада СРСР скликається Президією Верховної Ради СРСР попереднього складу не пізніше, як через місяць після виборів.

Стаття 56. Верховна Рада СРСР утворює на спільному засіданні обох палат Уряд СРСР — Раду Народних Комісарів СРСР.

РОЗДІЛ IV

НАЙВИЩІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК

Стаття 57. Найвищим органом державної влади Союзної республіки є Верховна Рада Союзної республіки.

Стаття 58. Верховна Рада Союзної республіки обирається громадянами республіки на строк чотири роки.

Норми представництва встановлюються Конституціями союзних республік.

Стаття 59. Верховна Рада Союзної республіки є єдиним законодавчим органом республіки.

Стаття 60. Верховна Рада Союзної республіки:

а) ухвалює Конституцію республіки і вносить до неї зміни у відповідності з статтею 16 Конституції СРСР;

б) затверджує Конституції автономних республік, які належать до її складу, і визначає межі їх території;

в) затверджує народногосподарський план і бюджет республіки;

г) користується правом амністії та помилування громадян, засуджених судовими органами Союзної республіки.

Стаття 61. Верховна Рада Союзної республіки обирає Президію Верховної Ради Союзної республіки в складі: голови Президії

Верховної Ради Союзної республіки, його заступників, секретаря Президії і членів Президії Верховної Ради Союзної республіки.

Повноваження Президії Верховної Ради Союзної республіки визначаються Конституцією Союзної республіки.

Стаття 62. Для провадження засідань Верховна Рада Союзної республіки обирає свого голову і його заступників.

Стаття 63. Верховна Рада Союзної республіки утворює Уряд Союзної республіки — Раду Народних Комісарів Союзної республіки.

РОЗДІЛ V

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Стаття 64. Найвищим виконавчим і розпорядчим органом державної влади Союзу Радянських Соціалістичних Республік є Рада Народних Комісарів СРСР.

Стаття 65. Рада Народних Комісарів СРСР відповідальна перед Верховною Радою СРСР і їй підзвітна, а в період між сесіями Верховної Ради — перед Президією Верховної Ради СРСР, якій підзвітна.

Стаття 66. Рада Народних Комісарів СРСР видає постанови й розпорядження на основі і на виконання чинних законів і перевіряє виконання.

Стаття 67. Постанови й розпорядження Ради Народних Комісарів СРСР обов'язкові до виконання на всій території СРСР.

Стаття 68. Рада Народних Комісарів СРСР:

а) об'єднує й спрямовує роботу загальносоюзних і союзно-республіканських Народних Комісаріатів СРСР і інших підвідомчих їй господарських і культурних установ;

б) вживає заходів по здійсненню народногосподарського плану, державного бюджету і зміцненню кредитно-грошової системи;

в) вживає заходів по забезпеченню громадського ладу, обороні інтересів держави і охороні прав громадян;

г) здійснює загальне керівництво в галузі зносин з іноземними державами;

д) визначає щорічні контингенти громадян, які підлягають призову на дійсну військову службу, керує загальним будівництвом збройних сил країни;

е) утворює, в разі необхідності, спеціальні комітети і Головні Управління при Раді Народних Комісарів СРСР у справах господарського, культурного і оборонного будівництва.

Стаття 69. Рада Народних Комісарів СРСР має право по галузях управління й господарства, віднесених до компетенції СРСР, припиняти постанови й розпорядження Рад Народних Комісарів Союзних республік і скасовувати накази та інструкції Народних Комісарів СРСР.

Стаття 70. Рада Народних Комісарів СРСР утворюється Верховною Радою СРСР в складі:

Голови Ради Народних Комісарів СРСР;

Заступників голови Ради Народних Комісарів СРСР;

Голови Державної планової комісії СРСР;

Голови Комісії радянського контролю;

Народних Комісарів СРСР;

Голови Комітету заготівель;

Голови Комітету в справах мистецтв;

Голови Комітету в справах вищої школи.

Стаття 71. Уряд СРСР або Народний Комісар СРСР, до яких звернуто запит депутата Верховної Ради СРСР, зобов'язані не більше як у триденний строк дати усну або писану відповідь у відповідній палаті.

Стаття 72. Народні Комісари СРСР керують галузями державного управління, які належать до компетенції СРСР.

Стаття 73. Народні Комісари СРСР видають у межах компетенції відповідних Народних Комісаріатів накази та інструкції на підставі і на виконання чинних законів, а також постанов і розпоряджень Ради Народних Комісарів СРСР і перевіряють їх виконання.

Стаття 74. Народні Комісаріати СРСР є або загальносоюзними або союзно-республіканськими.

Стаття 75. Загальносоюзні Народні Комісаріати керують дорученою їм галуззю державного управління на всій території СРСР або безпосередньо або через призначувані ними органи.

Стаття 76. Союзно-республіканські Народні Комісаріати керують дорученою їм галуззю державного управління, як правило, через одноіменні Народні Комісаріати союзних республік і управляють безпосередньо лише певним обмеженим числом підприємств за списком, що затверджується Президією Верховної Ради СРСР.

Стаття 77. До загальносоюзних Народних Комісаріатів належать Народні Комісаріати:

Оборони;

Закордонних справ;

Зовнішньої торгівлі;

Шляхів;

Зв'язку;

Водного транспорту;

Важкої промисловості;

Оборонної промисловості.

Стаття 78. До союзно-республіканських Народних Комісаріатів належать Народні Комісаріати:

Харчової промисловості;

Легкої промисловості;

Лісової промисловості;

Земельних справ;

Зернових і тваринницьких радгоспів;

Фінансів;
Внутрішньої торгівлі;
Внутрішніх справ;
Юстиції;
Охорони здоров'я.

РОЗДІЛ VI

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК

Стаття 79. Найвищим виконавчим і розпорядчим органом державної влади Союзної республіки є Рада Народних Комісарів Союзної республіки.

Стаття 80. Рада Народних Комісарів Союзної республіки відповідальна перед Верховною Радою Союзної республіки і їй підзвітна, а в період між сесіями Верховної Ради Союзної республіки — перед Президією Верховної Ради Союзної республіки, якій підзвітна.

Стаття 81. Рада Народних Комісарів Союзної республіки видає постанови й розпорядження на основі і на виконання чинних законів СРСР і Союзної республіки, постанов і розпоряджень Ради Народних Комісарів СРСР і перевіряє їх виконання.

Стаття 82. Рада Народних Комісарів Союзної республіки має право припиняти постанови й розпорядження Рад Народних Комісарів автономних республік і скасовувати рішення й розпорядження виконавчих комітетів рад депутатів трудящих країв, областей і автономних областей.

Стаття 83. Рада Народних Комісарів Союзної республіки утворюється Верховною Радою Союзної республіки в складі:

Голови Ради Народних Комісарів Союзної республіки;
Заступників голови;
Голови Державної планової комісії;
Народних Комісарів:
- Харчової промисловості;
- Легкої промисловості;
- Лісової промисловості;
- Земельних справ;
- Зернових і тваринницьких радгоспів;
- Фінансів;
- Внутрішньої торгівлі;
- Внутрішніх справ;
- Юстиції;
- Охорони здоров'я;
- Освіти;
- Місцевої промисловості;
- Комунального господарства;
- Соціального забезпечення;

Уповноваженого Комітету заготівель;
Начальника Управління в справах мистецтв;
Уповноважених загальносоюзних Народних Комісаріатів.

Стаття 84. Народні Комісари Союзної республіки керують галузями державного управління, які належать до компетенції Союзної республіки.

Стаття 85. Народні Комісари Союзної республіки видають у межах компетенції відповідних Народних Комісаріатів накази та інструкції на основі і на виконання законів СРСР та Союзної республіки, постанов і розпоряджень Ради Народних Комісарів СРСР і Союзної республіки, наказів та інструкцій союзно-республіканських Народних Комісаріатів СРСР.

Стаття 86. Народні Комісаріати Союзної республіки є союзно-республіканськими або республіканськими.

Стаття 87. Союзно-республіканські Народні Комісаріати керують дорученою їм галуззю державного управління, підлягаючи як Раді Народних Комісарів Союзної республіки, так і відповідному союзно-республіканському Народному Комісаріатові СРСР.

Стаття 88. Республіканські Народні Комісаріати керують дорученою їм галуззю державного управління, підлягаючи безпосередньо Раді Народних Комісарів Союзної республіки.

РОЗДІЛ VII

НАЙВИЩІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ АВТОНОМНИХ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Стаття 89. Найвищим органом державної влади Автономної республіки є Верховна Рада АРСР.

Стаття 90. Верховна Рада Автономної республіки обирається громадянами республіки на строк чотири роки за нормами представництва, що встановлюються Конституцією Автономної республіки.

Стаття 91. Верховна Рада Автономної республіки є єдиним законодавчим органом АРСР.

Стаття 92. Кожна Автономна республіка має свою Конституцію, яка враховує особливості Автономної республіки і побудована в цілковитій відповідності з Конституцією Союзної республіки.

Стаття 93. Верховна Рада Автономної республіки обирає Президію Верховної Ради Автономної республіки і утворює Раду Народних Комісарів Автономної республіки, згідно з своєю Конституцією.

РОЗДІЛ VIII

МІСЦЕВІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Стаття 94. Органами державної влади в краях, областях, автономних областях, округах, районах, містах, селах (станицях, хуторах, кишлаках, аулах) є Ради депутатів трудящих.

Стаття 95. Крайові, обласні, автономних областей, окружні, районні, міські, сільські (станиць, сіл, хуторів, кишлаків, аулів) Ради депутатів трудящих обираються відповідно трудящими краю, області, автономної області, округи, району, міста, села на строк два роки.

Стаття 96. Норми представництва до Рад депутатів трудящих визначаються Конституціями союзних республік.

Стаття 97. Ради депутатів трудящих керують діяльністю підлеглих їм органів управління, забезпечують охорону державного ладу, додержання законів та охорону прав громадян, керують місцевим господарським і культурним будівництвом, встановлюють місцевий бюджет.

Стаття 98. Ради депутатів трудящих ухвалюють рішення і дають розпорядження в межах прав, наданих їм законами СРСР і Союзної республіки.

Стаття 99. Виконавчими та розпорядчими органами крайових, обласних, автономних областей, окружних, районних, міських і сільських Рад депутатів трудящих є обирані ними виконавчі комітети в складі: голови, його заступників, секретаря і членів.

Стаття 100. Виконавчим і розпорядчим органом сільських Рад депутатів трудящих у невеликих селищах, у відповідності з Конституціями союзних республік, є обирані ними голова, його заступник і секретар.

Стаття 101. Виконавчі органи Рад депутатів трудящих безпосередньо підзвітні як Раді депутатів трудящих, що їх обрала, так і виконавчому органові вищестоячої Ради депутатів трудящих.

РОЗДІЛ IX

СУД І ПРОКУРАТУРА

Стаття 102. Правосуддя в СРСР здійснюється Найвищим Судом СРСР, Найвищими Судами союзних республік, крайовими і обласними судами, судами автономних республік і автономних областей, окружними судами, спеціальними судами СРСР, що створюються за постановою Верховної Ради СРСР, народними судами.

Стаття 103. Розгляд справ у всіх судах здійснюється з участю народних засідателів, крім випадків, спеціально передбачених законом.

Стаття 104. Найвищий Суд СРСР є вищим судовим органом. На Найвищий Суд СРСР покладається нагляд за судовою діяльністю всіх судових органів СРСР і союзних республік.

Стаття 105. Найвищий Суд СРСР і спеціальні суди СРСР обираються Верховною Радою СРСР на строк п'ять років.

Стаття 106. Найвищі Суди союзних республік обираються Верховними Радами союзних республік на строк п'ять років.

Стаття 107. Найвищі Суди автономних республік обираються Верховними Радами автономних республік на строк п'ять років.

Стаття 108. Крайові й обласні суди, суди автономних областей, окружні суди обираються крайовими, обласними або окружними Радами депутатів трудящих або радами депутатів трудящих автономних областей на строк п'ять років.

Стаття 109. Народні суди обираються громадянами району на основі загального, прямого й рівного виборчого права при таємному голосуванні — на строк три роки.

Стаття 110. Судочинство провадиться мовою союзної або автономної республіки або автономної області з забезпеченням для осіб, які не володіють цією мовою, цілковитого ознайомлення з матеріалами справи через перекладача, а також права виступати на суді рідною мовою.

Стаття 111. Розгляд справ в усіх судах СРСР відкритий, оскільки законом не передбачені винятки, з забезпеченням обвинуваченому права на оборону.

Стаття 112. Судді незалежні і підкоряються тільки законові.

Стаття 113. Вищий нагляд за точним виконанням законів усіма Народними Комісаріатами і підвідомчими їм установами, так само як окремими службовими особами, а також громадянами СРСР покладається на Прокурора СРСР.

Стаття 114. Прокурор СРСР призначається Верховною Радою СРСР на строк сім років.

Стаття 115. Республіканські, крайові, обласні прокурори, а також прокурори автономних республік і автономних областей призначаються Прокурором СРСР на строк п'ять років.

Стаття 116. Окружні, районні і міські прокурори призначаються прокурорами союзних республік з затвердження Прокурора СРСР на строк п'ять років.

Стаття 117. Органи прокуратури здійснюють свої функції незалежно від будьяких місцевих органів, підлягаючи тільки Прокуророві СРСР.

РОЗДІЛ X

ОСНОВНІ ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН

Стаття 118. Громадяни СРСР мають право на працю, тобто право на одержання гарантованої роботи з оплатою їх праці у відповідності з її кількістю і якістю.

Право на працю забезпечується соціалістичною організацією народного господарства, неухильним зростанням продуктивних сил радянського суспільства, усуненням можливості господарських криз і ліквідацією безробіття.

Стаття 119. Громадяни СРСР мають право на відпочинок.

Право на відпочинок забезпечується скороченням робочого дня для величезної більшості робітників до 7 годин, установленням щорічних відпусток робітникам і службовцям з збереженням заро-

бітної плати, наданням для обслуговування трудящих широкої сітки санаторіїв, будинків відпочинку, клубів.

Стаття 120. Громадяни СРСР мають право на матеріальне забезпечення в старості, а також — в разі хвороби і втрати працездатності.

Це право забезпечується широким розвитком соціального страхування робітників і службовців за рахунок держави, безплатною медичною допомогою трудящим, наданням у користування трудящим широкої сітки курортів.

Стаття 121. Громадяни СРСР мають право на освіту.

Це право забезпечується загально-обов'язковою початковою освітою, безплатністю освіти, включаючи вищу освіту, системою державних стипендій величезній більшості тих, що вчаться у вищій школі, навчанням у школах рідною мовою, організацією на заводах, в радгоспах, машинно-тракторних станціях і колгоспах безплатного виробничого, технічного й агрономічного навчання трудящих.

Стаття 122. Жінці в СРСР надаються рівні права з чоловіком в усіх галузях господарського, державного, культурного і громадсько-політичного життя.

Можливість здійснення цих прав жінок забезпечується наданням жінці рівного з чоловіком права на працю, оплату праці, відпочинок, соціальне страхування і освіту, державною охороною інтересів матері й дитини, наданням жінці при вагітності відпусток з збереженням утримання, широкою сіткою родильних будинків, дитячих ясел і садків.

Стаття 123. Рівноправність громадян СРСР, незалежно від їх національності і раси, в усіх галузях господарського, державного, культурного і громадсько-політичного життя є непорушним законом.

Яке б то не було пряме чи посереднє обмеження прав або, навпаки, встановлення прямих чи посередніх переваг громадян залежно від їх расової і національної приналежності, так само як усяка проповідь расової або національної винятковості, або ненависті і зневаги — караються законом.

Стаття 124. З метою забезпечення за громадянами свободи совісті церкву в СРСР відокремлено від держави і школу від церкви. Свобода відправлення релігійних культів і свобода антирелігійної пропаганди визнається за всіма громадянами.

Стаття 125. У відповідності з інтересами трудящих і з метою зміцнення соціалістичного ладу громадянам СРСР гарантується законом:

а) свобода слова,

б) свобода друку,

в) свобода зборів і мітингів,

г) свобода вуличних походів і демонстрацій.

Ці права громадян забезпечуються наданням трудящим і їх організаціям друкарень, запасів паперу, громадських будинків, вулиць, засобів зв'язку і інших матеріальних умов, необхідних для їх здійснення.

Стаття 126. У відповідності з інтересами трудящих і з метою розвитку організаційної самодіяльності і політичної активності народних мас громадянам СРСР забезпечується право об'єднання в громадські організації: професійні спілки, кооперативні об'єднання, організації молоді, спортивні й оборонні організації, культурні, технічні й наукові товариства, а найбільш активні й свідомі громадяни з лав робітничого класу і інших верств трудящих об'єднуються у Всесоюзну комуністичну партію (більшовиків), яка є передовим загоном трудящих в їх боротьбі за зміцнення і розвиток соціалістичного ладу і являє собою керівне ядро всіх організацій трудящих, як громадських, так і державних.

Стаття 127. Громадянам СРСР забезпечується недоторканість особи. Ніхто не може бути заарештований інакше як за постановою суду або з санкції прокурора.

Стаття 128. Недоторканість житла громадян і тайна листування охороняються законом.

Стаття 129. СРСР надає право притулку іноземним громадянам, що переслідуються за оборону інтересів трудящих, або наукову діяльність, або національно-визвольну боротьбу.

Стаття 130. Кожний громадянин СРСР зобов'язаний додержувати Конституції Союзу Радянських Соціалістичних Республік, виконувати закони, додержувати дисципліни праці, чесно ставитися до громадського обов'язку, поважати правила соціалістичного співжиття.

Стаття 131. Кожний громадянин СРСР зобов'язаний берегти і зміцнювати суспільну, соціалістичну власність, як священну і недоторкану основу радянського ладу, як джерело багатства і могутності батьківщини, як джерело заможного і культурного життя всіх трудящих.

Особи, що роблять замах на суспільну, соціалістичну власність, є ворогами народу.

Стаття 132. Загальний військовий обов'язок є законом.

Військова служба в Робітничо-Селянській Червоній Армії є почесний обов'язок громадян СРСР.

Стаття 133. Захист батьківщини є священний обов'язок кожного громадянина СРСР. Зрада батьківщини: порушення присяги, перехід на бік ворога, заподіяння шкоди воєнній моці держави, шпигунство — караються за всією суворістю закону, як найтяжчий злочин.

РОЗДІЛ XI

ВИБОРЧА СИСТЕМА

Стаття 134. Вибори депутатів до всіх Рад депутатів трудящих: Верховної Ради СРСР, Верховних Рад союзних республік, крайових та обласних Рад депутатів трудящих, Верховних Рад автономних республік, Рад депутатів трудящих автономних областей, окружних, районних, міських та сільських (станиці, села, хутора, кишлака,

аула) Рад депутатів трудящих, — провадяться виборцями на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні.

Стаття 135. Вибори депутатів є загальними: всі громадяни СРСР, які досягли 18 років, незалежно від расової і національної приналежності, віросповідання, освітнього цензу, осілості, соціального походження, майнового стану та минулої діяльності, мають право брати участь у виборах депутатів і бути обраними, за винятком божевільних і осіб, засуджених судом з позбавленням виборчих прав.

Стаття 136. Вибори депутатів є рівними: кожний громадянин має один голос; всі громадяни беруть участь у виборах на рівних засадах.

Стаття 137. Жінки користуються правом обирати і бути обраними нарівні з чоловіками.

Стаття 138. Громадяни, які перебувають у лавах Червоної Армії, користуються правом обирати і бути обраними нарівні з усіма громадянами.

Стаття 139. Вибори депутатів є прямими: вибори до всіх Рад депутатів трудящих, починаючи від сільської та міської Ради депутатів трудящих аж до Верховної Ради СРСР, провадяться громадянами безпосередньо шляхом прямих виборів.

Стаття 140. Голосування при виборах депутатів є таємним.

Стаття 141. Кандидати при виборах виставляються по виборчих округах.

Право виставлення кандидатів забезпечується за громадськими організаціями й товариствами трудящих: комуністичними партійними організаціями, професійними спілками, кооперативами, організаціями молоді, культурними товариствами.

Стаття 142. Кожний депутат зобов'язаний звітувати перед виборцями в своїй роботі і в роботі Ради депутатів трудящих і може бути в усякий час відкликаний за рішенням більшості виборців у встановленому законом порядку.

РОЗДІЛ XII

ГЕРБ, ПРАПОР, СТОЛИЦЯ

Стаття 143. Державний герб Союзу Радянських Соціалістичних Республік складається з серпа і молота на земній кулі, зображеній в промінях сонця і облямованій колоссям, з написом мовами союзних республік: „Пролетарі всіх країн, єднайтесь!". Наверху герба міститься п'ятикутна зірка.

Стаття 144. Державний прапор Союзу Радянських Соціалістичних Республік складається з червоного полотнища, з зображенням у його верхньому кутку коло древка золотих серпа й молота і над ними

червоної п'ятикутної зірки, облямованої золотою торочкою. Відношення ширини до довжини 1:2.

Стаття 145. Столицею Союзу Радянських Соціалістичних Республік є місто Москва.

РОЗДІЛ XIII

ПОРЯДОК ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ

Стаття 146. Зміна Конституції СРСР провадиться лише за рішенням Верховної Ради СРСР, ухваленим більшістю не менше $^2/_3$ голосів у кожній з її палат.

Москва, Кремль.
5 грудня 1936 р.

ПЕДАЛІЗАЦІЯ *)

Механіка синкопованої педалі нами вже розглянута в першому розділі. Вкажемо тепер на такий випадок, коли гармонії потребують одночасної короткої педалі (приклади №№ 15 і 16).

Приклад № 15.

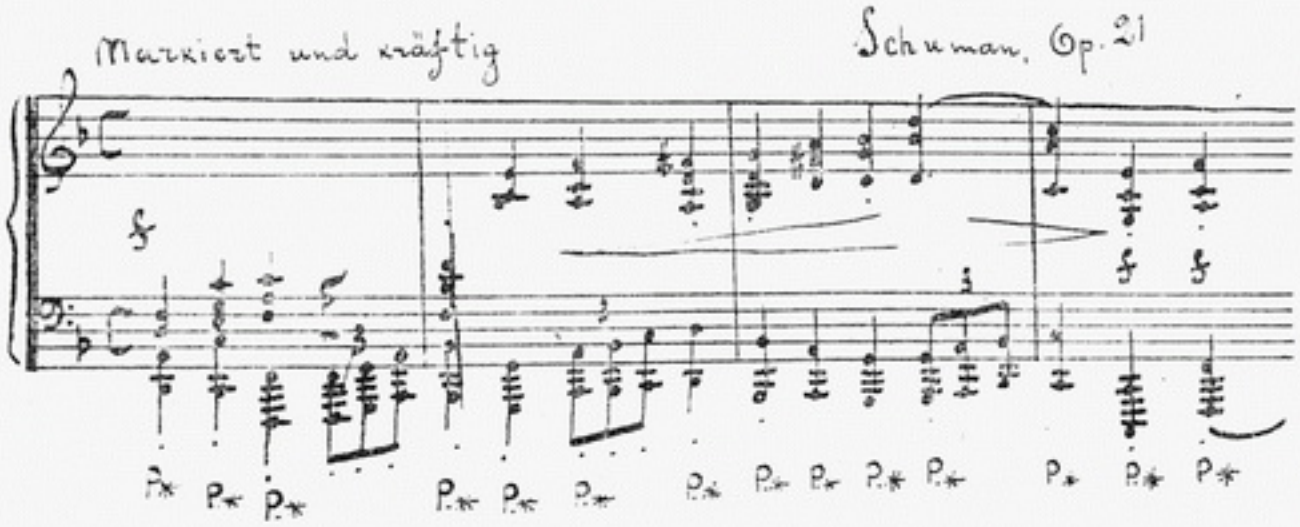

Приклад № 16.

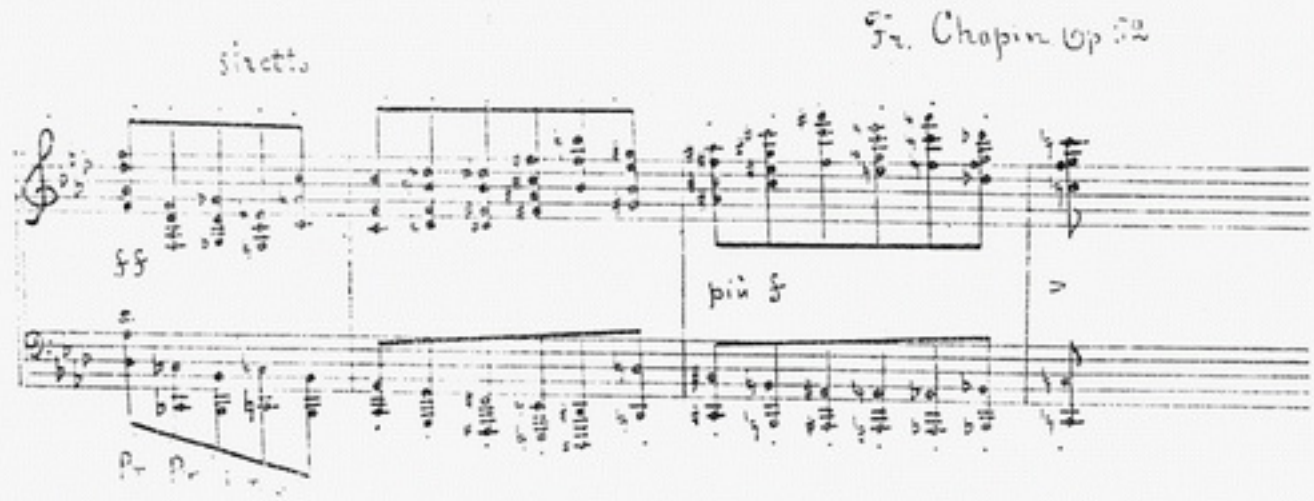

Прикладом об'єднуючої гармонії педалі може бути початок концерту Чайковського b-moll (приклад № 17).

Перші чотири такти краще взяти на одну педаль, тим більше, що мелодія доручена автором оркестровій партії і потребує багатого,

*) Закінчення. Дивися початок статті в номері 6—7.

Приклад № 17.

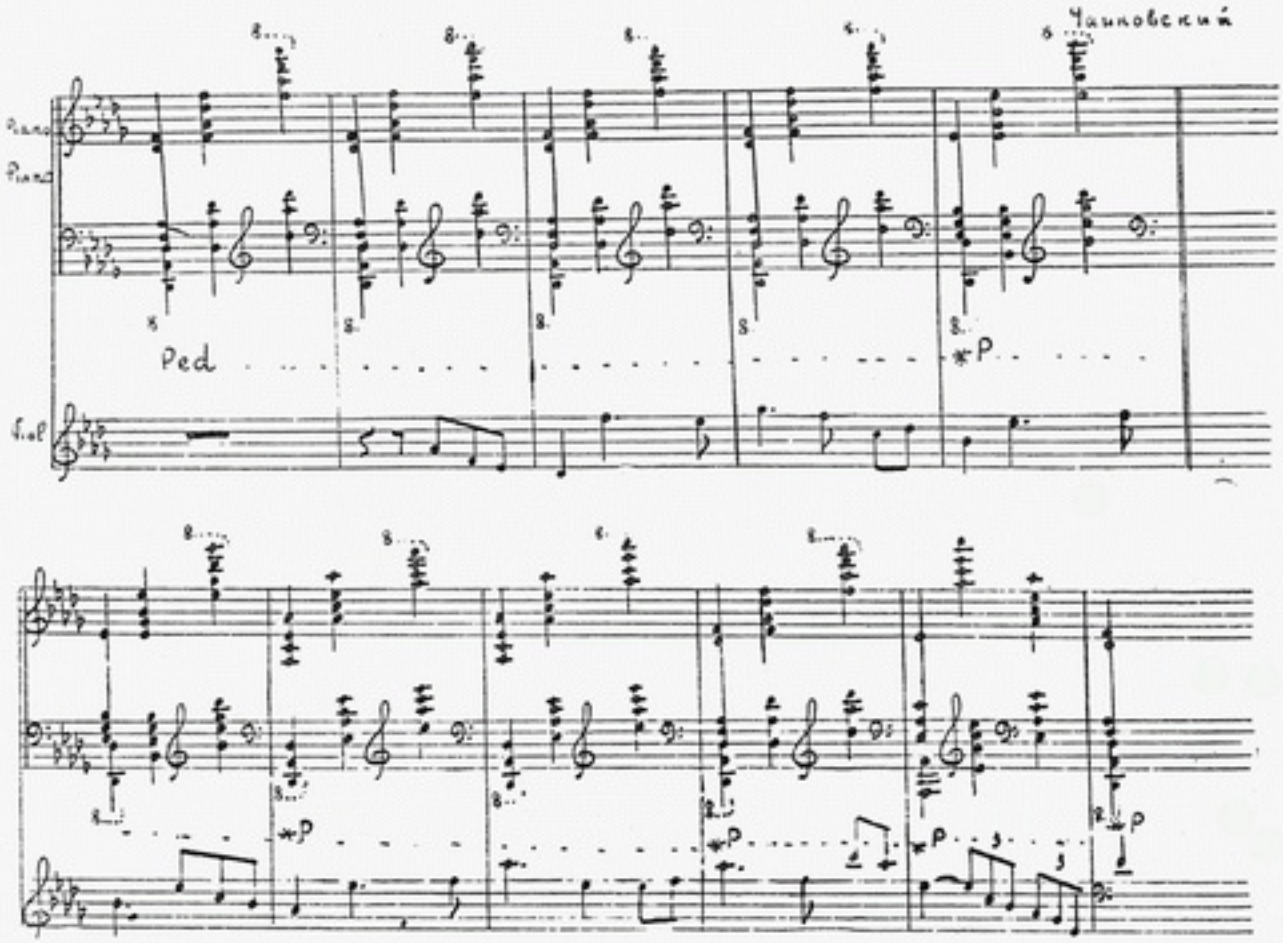

потужного фону, який відразу створює настрій урочистості (maestoso). Як приклад об'єднуючої педалі можна також відзначити таку фразу з концерту Ліста A-dur (приклад № 18).

Приклад № 18.

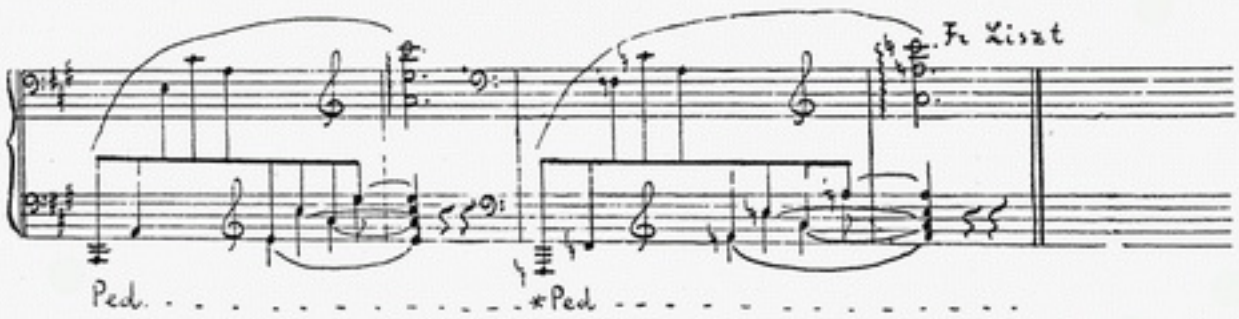

Уся перша частина 14-ї (cis-moll) сонати Бетховена потребує об'єднуючої педалі. Щоб зрозуміти, яке колосальне значення має для фортеп'яно об'єднуюча педаль, уявімо собі, як би звучала ця частина сонати Бетховена або „Ноктюрн" Шопена Des-dur в оркестрі. Намагаючись інструментувати для оркестру цю музику так, як вона написана для фортеп'яно, а саме (приклади №№ 19 і 20) ми переконалися б, що це в оркестрі звучало б порожньо, приблизно так, як коли б на фортеп'яно ми виконували це без педалі. Можна не мати сумніву, що якби автори писали цю музику для оркестру, то витримана гармонія мала б місце і в тому і в іншому випадку (приклади №№ 21 і 22).

Приклад № 19.

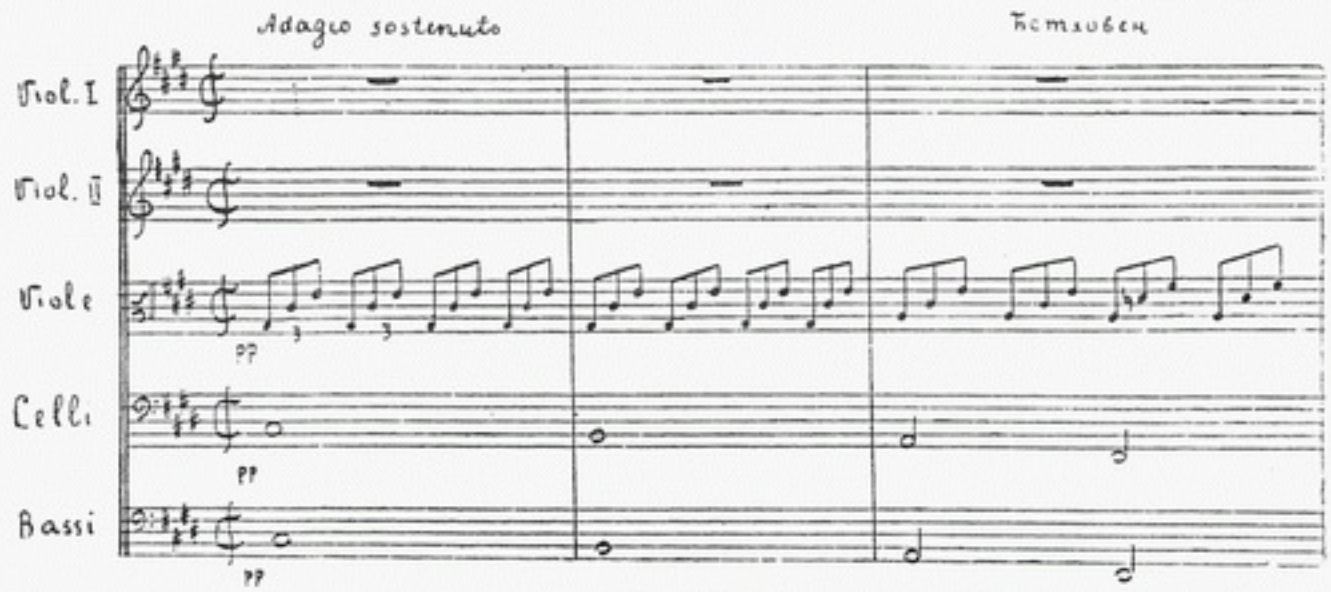

Приклад № 20.

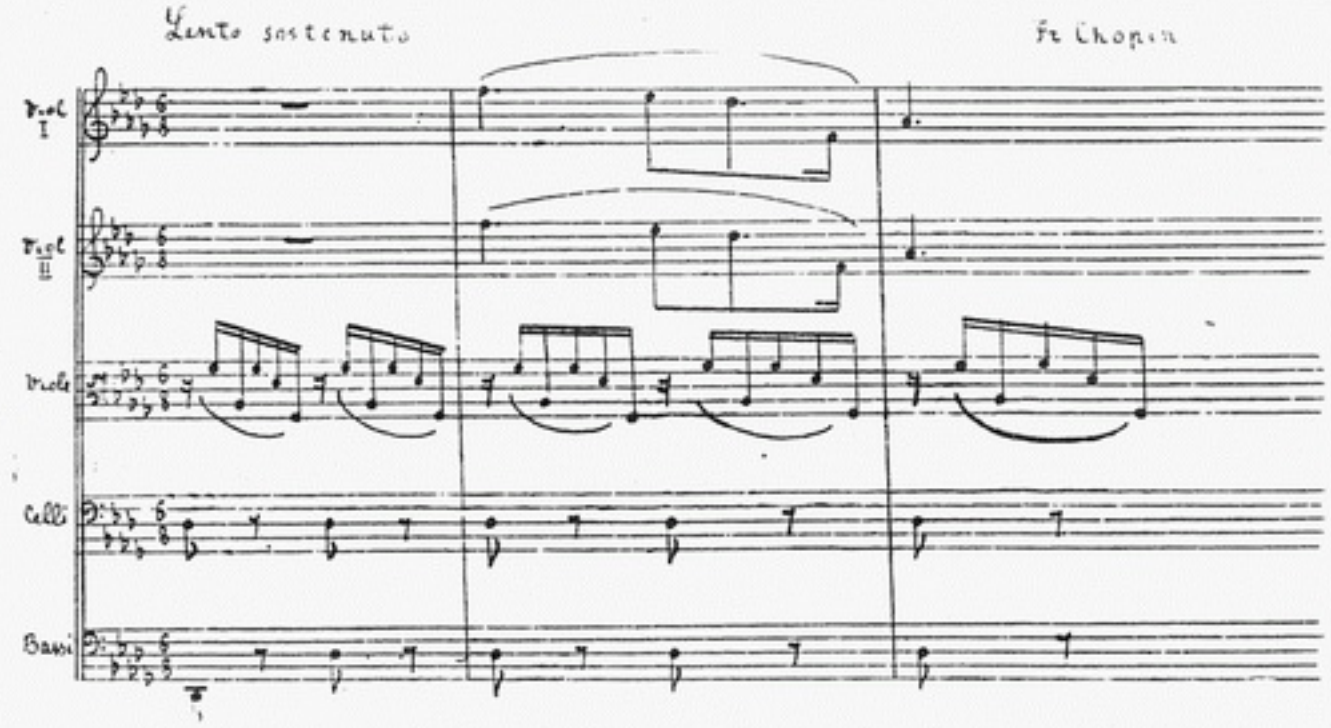

Приклад № 21.

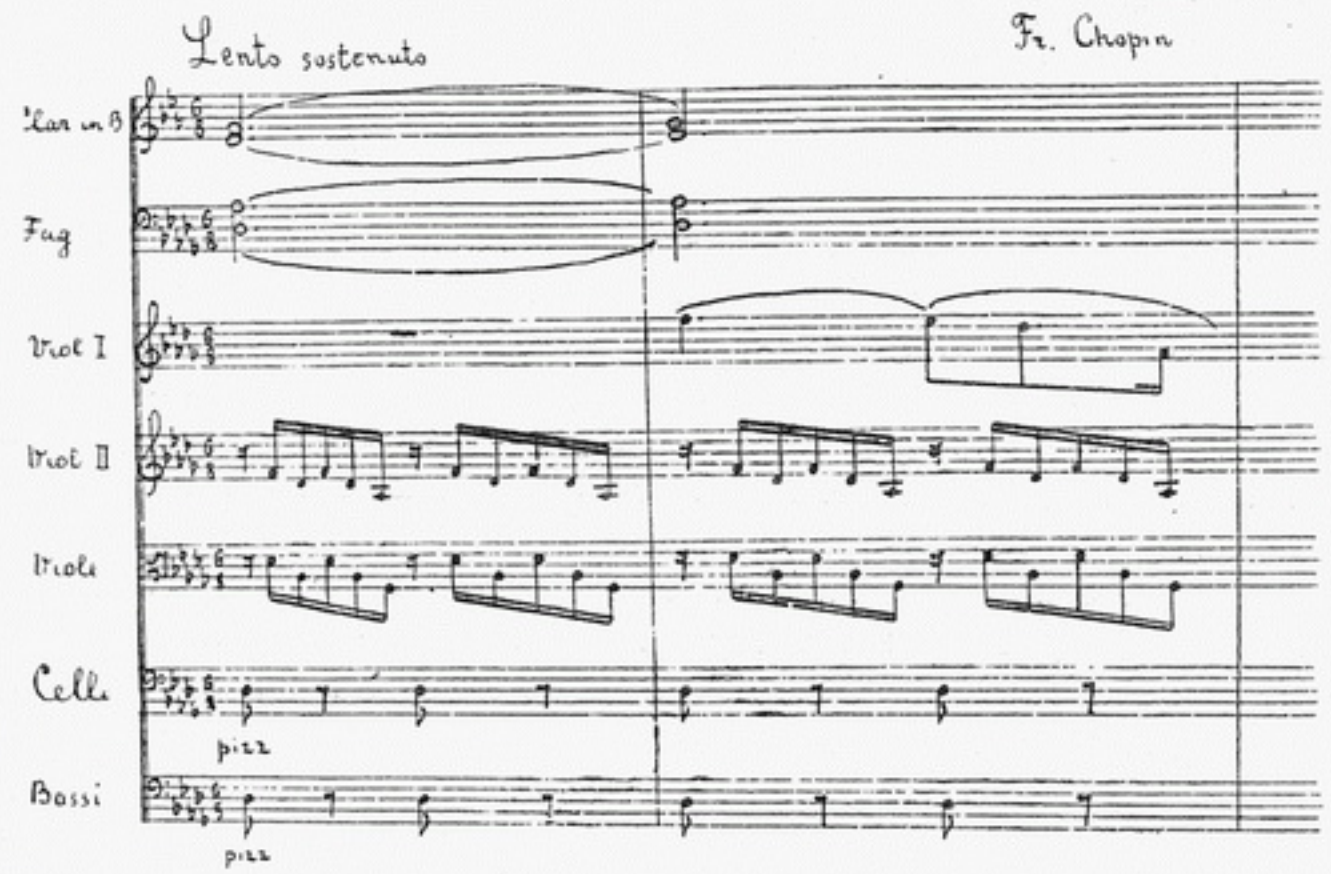

Приклад № 22.

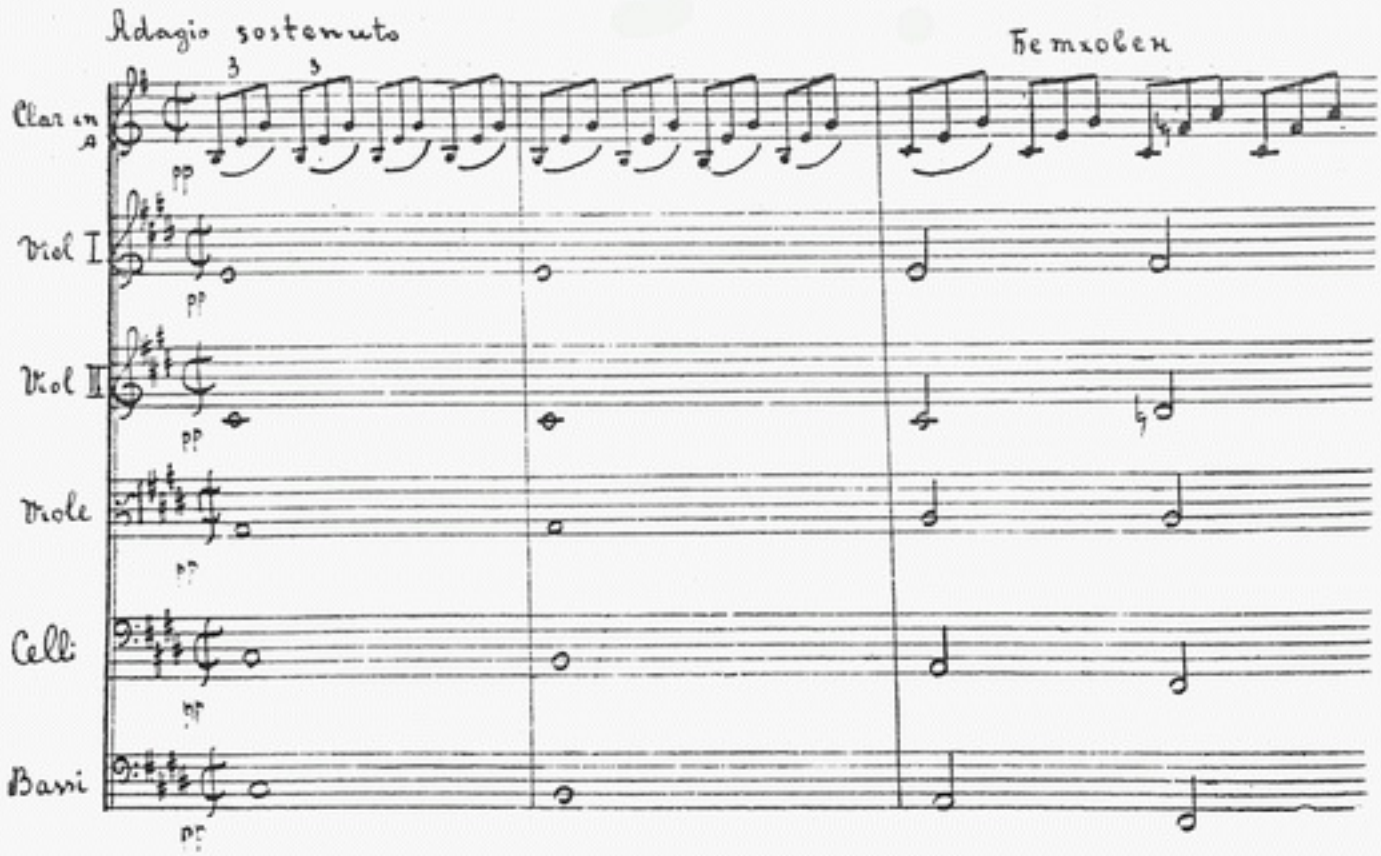

Перейдемо тепер до розгляду вимог мелодії.

Являючи протилежність гармонії, мелодія не терпить об'єднання навіть двох звуків. Людським голосом, який створив мелодію, неможливо відтворити одночасно два звуки. Мелодійна лінія завжди горизонтальна, гармонія є вертикаль. Ось чому об'єднання двох або більше мелодійних нот, навіть якщо вони дають милозвучне поєднання, перетворює мелодію на інтервал або гармонію. Якщо візьмемо таку фразу як початок „Лорелеї" Ліста, де мелодія дана автором без гармонійного супроводу, то ми або зовсім не вдаватимемось по допомогу педалі, або використаємо педаль для забарвлення окремих протяжніших звуків, наприклад (приклад № 23):

Приклад № 23.

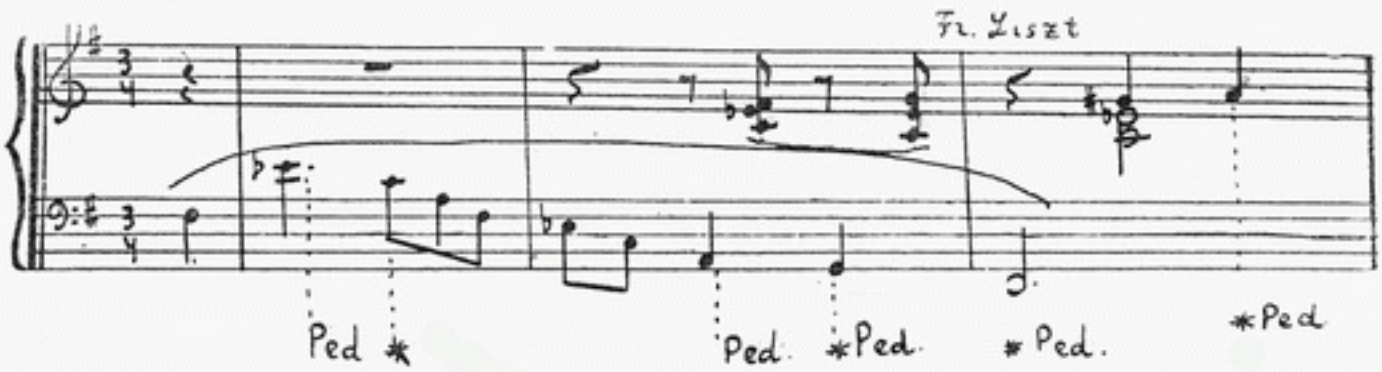

Перші два звуки, взяті на педалі, сприймаються не як мелодійний хід, а як інтервал. Учні часто не розуміють, чому в цій фразі не слід брати однієї педалі, в той час, як зменшений септакорд звучить зовсім непогано. Втім, треба зауважити, що є багато видань, де редактори виявляють не більше музичної інтуїції та грамотності і вказують саме таку учнівську педаль. Отже в усіх мелодійних зворотах ніколи не слід об'єднувати педаллю навіть два звуки (приклад № 24).

Приклад № 24.

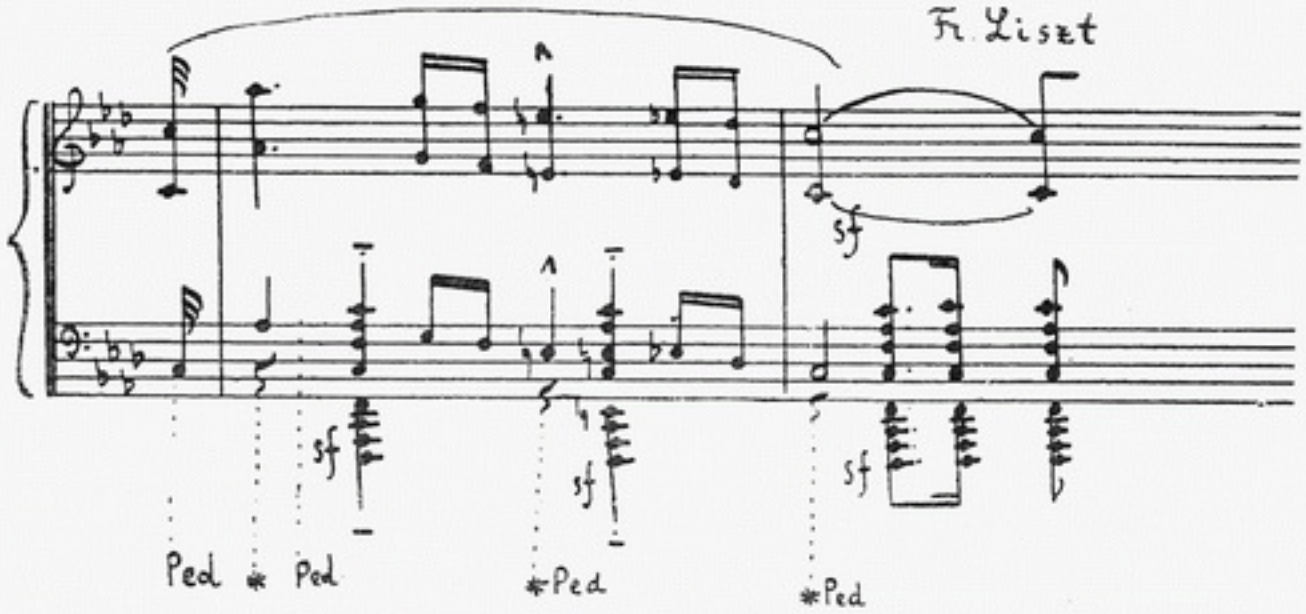

Ось чому в усіх мелодійних фразах, які не мають гармонійного супроводу, можна користуватись педаллю або для досягнення legato, або для забарвлення протяжніших окремих звуків (приклад № 25).

Приклад № 25.

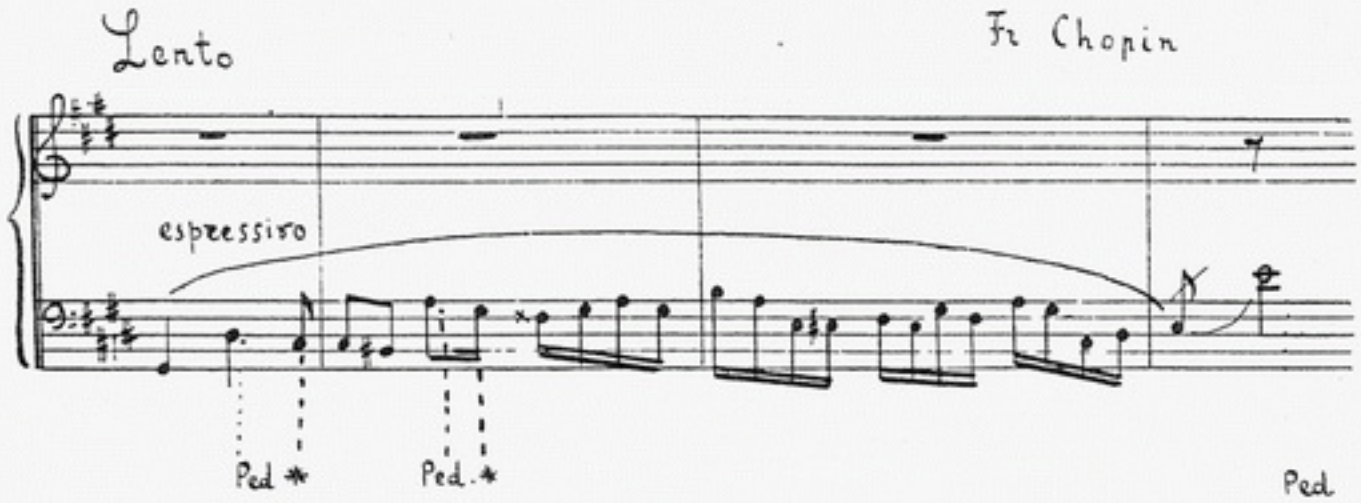

Перейдемо тепер до розгляду таких випадків педалізації, в яких вимоги мелодії начебто суперечать вимогам гармоній. Візьмімо для прикладу таку фразу з концерту Шопена e-moll (приклад № 26).

Цілком очевидно, що характер даної фрази вимагає створення звучащого гармонійного фону, отже і об'єднуючої педалі. В той же час мелодія (тут, до того ж, особливо багата на секундові спів-

відношення) не дозволяє, згідно з нашими міркуваннями, використання об'єднуючої педалі. Як же примирити тут ці дві суперечності?

Приклад № 26.

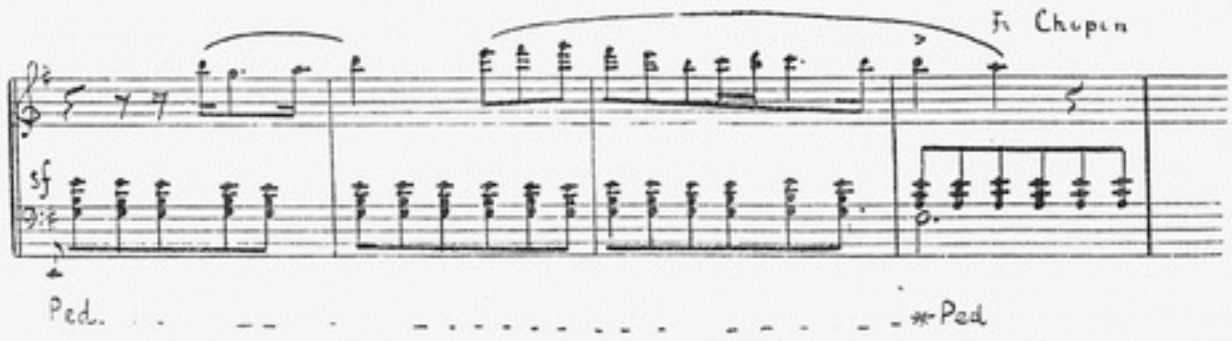

Щоб з'ясувати це питання, ми повинні насамперед встановити, яке реальне значення в розумінні сприйняття звучащої мелодії має для нас факт відсутності або наявності в мелодії гармонійного супроводу. Надзвичайно велике значення цього факту я вбачаю насамперед у тому, що об'єднані педаллю мелодійні ноти звучать для нас як лінія вертикальна, а не горизонтальна, лише тоді, якщо гармонія не має гармонійного супроводу. Я хочу цим сказати, що педаль, яка об'єднує мелодійні ноти, перетворює мелодію на гармонію лише тоді, якщо мелодія позбавлена гармонійного супроводу. І навпаки, мелодія не боїться об'єднуючої педалі і продовжує звучати для нашого слуху як лінія горизонтальна, як мелодія, якщо автор дає останній гармонійно звучащий фон. При виникненні кожної наступної мелодійної ноти всі попередні ноти мелодії, об'єднуючись з звучащим фоном, немов самі перетворюються на фон, збагачуючи своїм звучанням гармонійний супровід. А кожна наступна мелодійна нота, яка щойно виникла, звучить для нас як мелодія. Такому сприйманню допомагає ще специфічна особливість фортепіяно як інструмента ударного, на якому звук швидко загасає, і ми можемо, особливо в piano і pianissimo, в значно більшій мірі його намічати, ніж давати. Забігаючи трохи вперед, треба ще в зв'язку з цим нагадати про значення, яке має для піаніста вміння різно зіставляти звуки динамічно. Отже в усіх фразах, де мелодія має гармонійний фон, не слід боятись об'єднуючої педалі. Все питання зводиться лише до того, наскільки багатий цей фон, наскільки потужно він звучить, наскільки мелодія віддалена від основного фону (баса) і який, нарешті, склад мелодійних нот. Чим більше мелодійних нот входить у натуральну скалу обертонів основного баса, тим більше підстав для об'єднуючої педалі. Прекрасно звучить на одній педалі перша фраза ноктюрна Шопена Des-dur (приклад № 27).

Педаль змінюємо лише тоді, коли з'являється нова гармонія. Прикладом об'єднуючої педалі у фразі з мелодійним і гармонійним елементами може бути таке місце з сонати Ліста „Після читання Данте" (приклад № 28).

Приклад № 27.

Lento sostenuto

Fr Chopin.

p

dolce

Ped

і.т.д.

* Ped.

Приклад № 28.

più tosto ritenuto e rubato quasi improvisato

Fr. Liszt

ppp

dolcissimo con amore

Ped.

* Ped

Або смілива, але цілком виправдана педаль у такій фразі з концерту Римського-Корсакова (приклад № 29):

Приклад № 29.

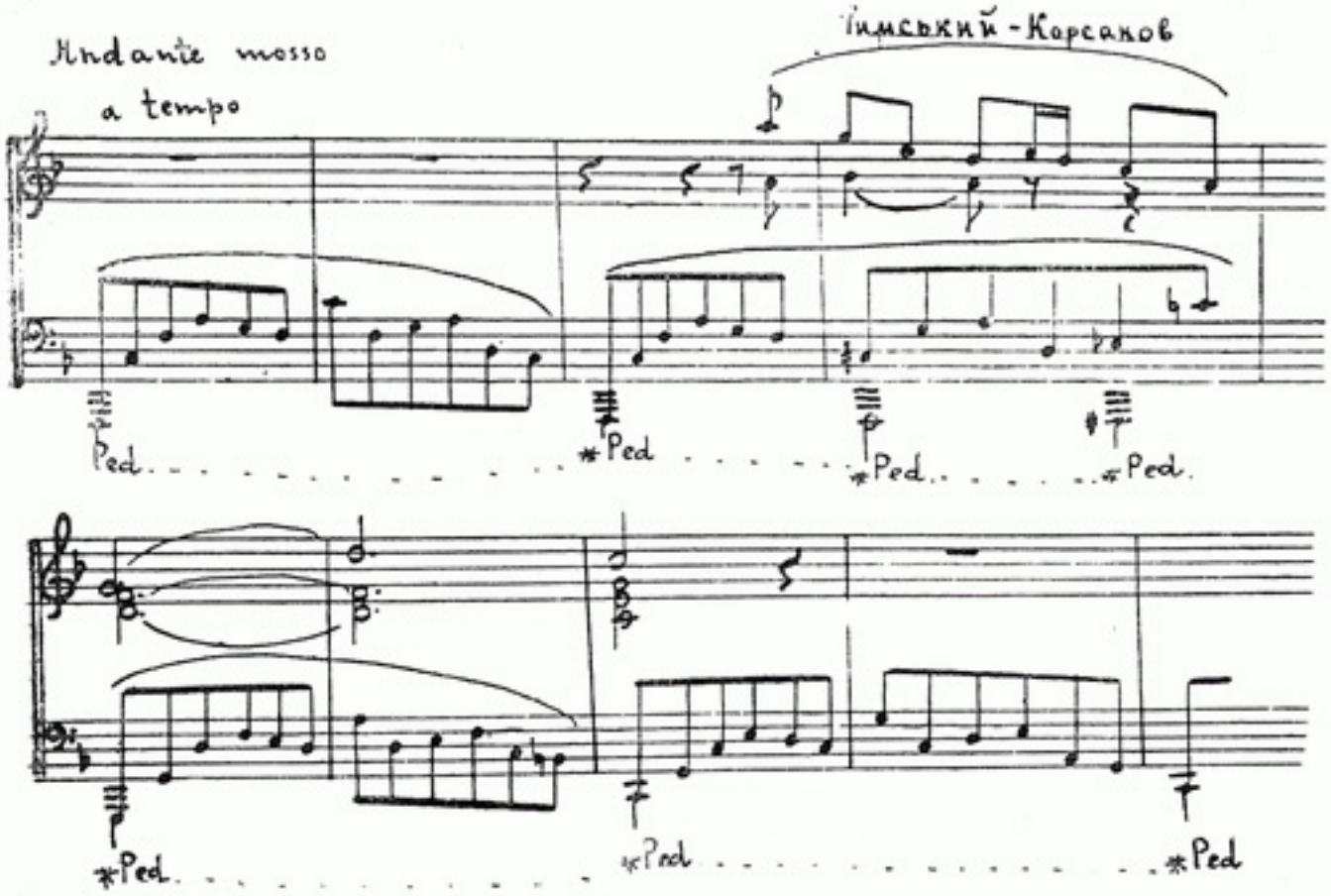

Вкажемо ще на педаль у перших фразах етюда Скрябіна ор. 2 cis-moll. Тут тоніка в басу, яка є основою для всієї першої фрази, визначає і педаль у цій фразі. Перші чотири восьмі мелодії зовсім непогано звучать на одній педалі, а на п'ятій восьмій, користуючись відновленням баса, ми змінюємо педаль. У другій фразі кожна нота мелодії має свою гармонію, тому ми педалізуємо кожну восьму.

Ми розглянули педаль окремо з погляду вимог гармонії і мелодії, а також показали, як слід користуватись педаллю, коли гармонізація мелодії являє звучащий фон. Подивимось тепер, у якій мірі можуть впливати на педаль інші елементи музичної фактури.

Усі досі розглянуті нами випадки педалі підпорядковувались основному правилу: триває гармонія — зберігається педаль, змінюється гармонія — змінюється педаль. Проте дуже часто доводиться виконувати такі фрази, в яких зберегти бас або гармонію можна тільки ціною змішування чужих один одному окремих звуків або навіть цілих гармоній. Коли ми врахуємо, що в різних регістрах фортеп'яно звук має різну тривалість і що вдалим розподілом його інтенсивності можна добитися того, що основна гармонія або бас продовжуватимуть звучати досить яскраво тоді, як чужі гармонії або окремі звуки будуть приглушені новими, — ми зрозуміємо, що такі змішування чужих звуків або цілих гармоній цілком припустимі. Дамо

в цьому питанні слово Йосифові Гофману: „...Підставою для педалізації є ясність гармоній, але тільки підставою. Саме тільки це не обумовлює ще артистичного вживання її. Не зважаючи на все вищесказане, у деяких моментах п'єси припустиме змішування тонів, взаємно чужих, і це змішування є засіб для характеристики; припустиме воно головним чином тоді, коли ці проходячі (чужі) тони і гармонії, які на них грунтуються знаходяться на віддалі більше октави від основного тону (баса)...

Такий спосіб поєднання можливий не тільки між окремими негармонійними звуками, але і між цілими чужими один одному акордами, а саме, коли один основний акорд домінує певний час, продовжуючи звучати, тоді як інші проходять у швидшій послідовності. У таких випадках можна і не знімати педалі, а необхідно лише встановити різний динамічний рівень і вмістити головну гармонію на вищий, ніж проходячі. Іншими словами, домінуючий акорд повинен мати таку силу, щоб звучати довше за всі інші коротші, які хоч і звучать напочатку, але поступово завмирають через свою власну слабкість, а домінуючий, якому раніше заважали слабкі, тепер, із смертю кожного з них, відновлюється в своїй величності".

Щоб показати, яке виняткове значення для педалі має намір виконавця щодо динаміки звуку, вкажемо на такий випадок у сонеті Петрарки — Ліста № 123 (приклад 30).

Тут цілком очевидна необхідність збереження баса des*, який, проте, не можна ще раз здобути з інструмента. Якщо ми залишимо одну педаль, то матимемо брудне звучання від поєднання двох

Приклад № 30.

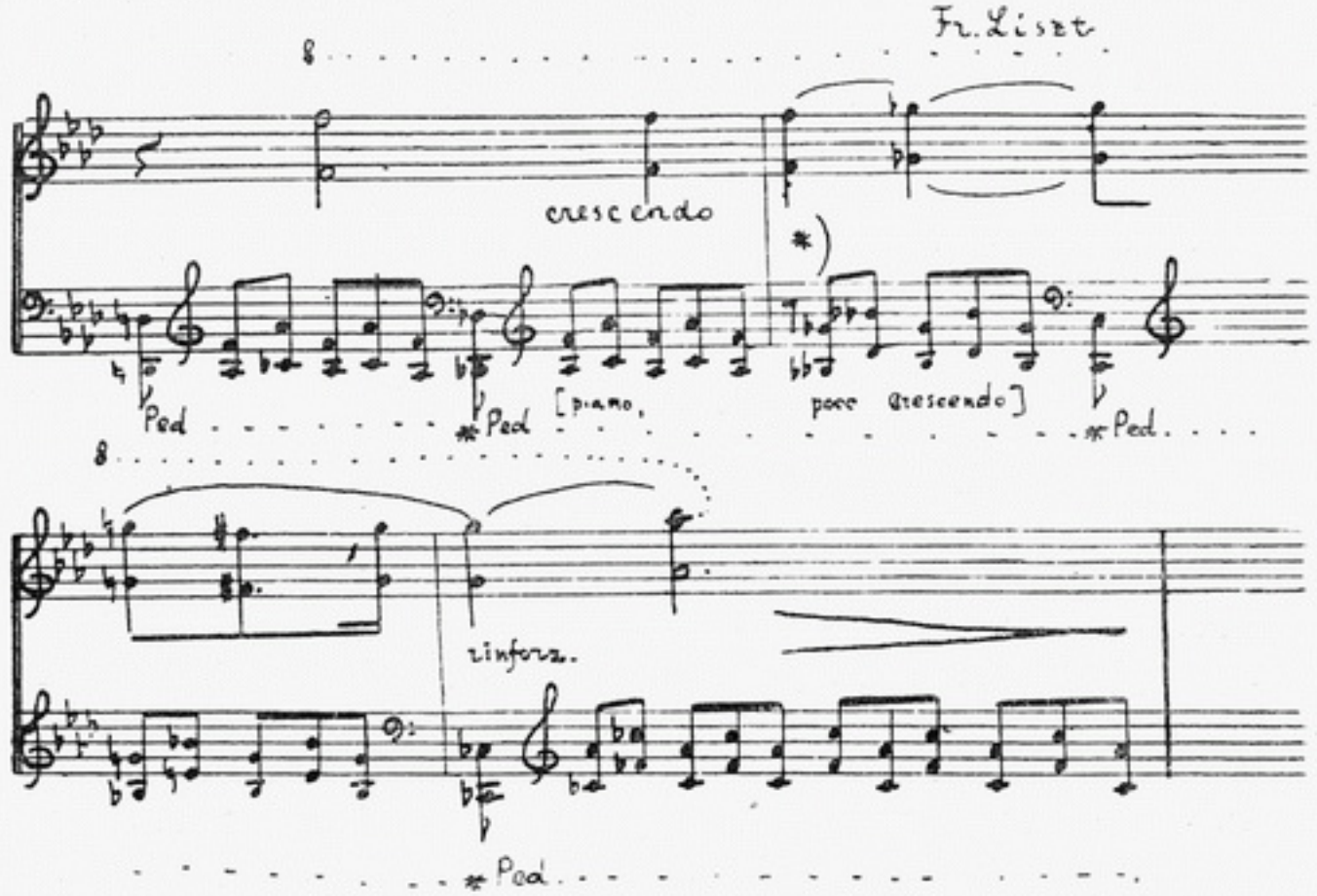

гармоній, якщо педаль змінимо, то утвориться діра від випадання баса, звучить порожньо. Півпедаль не дає тут позитивного ефекту, бо тут бас не можна здобути з такою інтенсивністю, щоб після півпедалі ще збереглася достатня інтенсивність звучання. Який же вихід можна тут знайти? Розв'язання цього питання знаходимо в можливості другою гармонією немов покрити (приглушити) першу. Для цього ми бас des беремо трохи значніше, першу гармонію виконуємо хоч і виразно, але п'яно, а другою гармонією робимо poco crescendo, залишаючи при цьому одну педаль.

Виходить прекрасна звучність. А ось у першій фразі ноктюрна Шопена cis-moll збереженню однієї педалі протягом усієї першої гармонії перешкоджає секунда в мелодії e, eis (Мі, Мі дієз). Проте, звук Мі цілком приглушується наступним звуком Мі дієз, — тим більше, що останній здобувається з інструмента тричі підряд.

Отже нам вдається і тут зберегти фон, який повно звучить, до вступу нової гармонії.

Візьмемо тепер інший приклад. Покажемо, що при вдалому розподілі інтенсивності звуку можна не боятися на одну педаль брати цілі гамоподібні пасажі (приклад № 31). Тут основний тон (акорд) добувається сильнішим акцентом, після чого гама виводиться з нього (акорду) piano і потужним crescendo доводиться до кінця. Отже найнебезпечніші, близько прилеглі до основного тону

Приклад № 31.

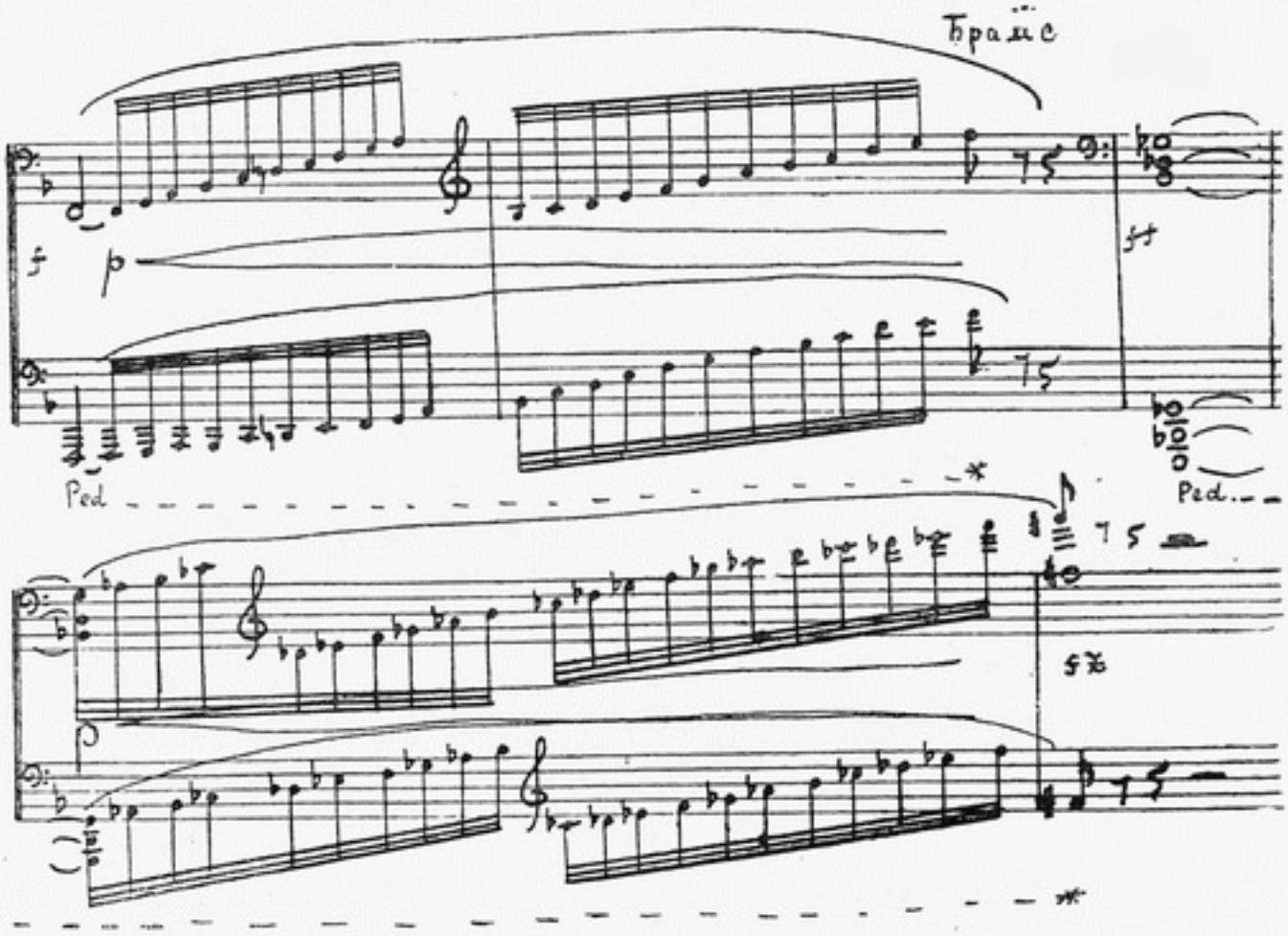

звуки басового (найсоковитішого) регістра, прозвучавши п'яно, легко приглушуються менш потужним регістром, з якого, проте, ці звуки були здобуті forte.

Розглянувши питання про вплив на педаль динаміки звуку, ми тим самим торкнулися й іншого надзвичайно істотного питання, а саме про вплив на педаль регістрів.

Басовий регістр, який багатий на обертони, а тому має найбільшу тривалість звука, потребує великої обережності у вживанні педалі. Захоплювання в цьому регістрі на одну педаль навіть двох чужих один одному звуків зовсім нестерпне для слуху. Навпаки, бідний на обертони дискантовий регістр, звук якого виникнувши відразу ж згасає, дуже виграє від вживання педалі, починаючи звучати благородніше коштом обертонів інших струн. Тут часто педаллю можна користуватися досить сміливо навіть у невеликому темпі і при наявності досить скупого супроводу (приклад № 32).

Приклад № 32.

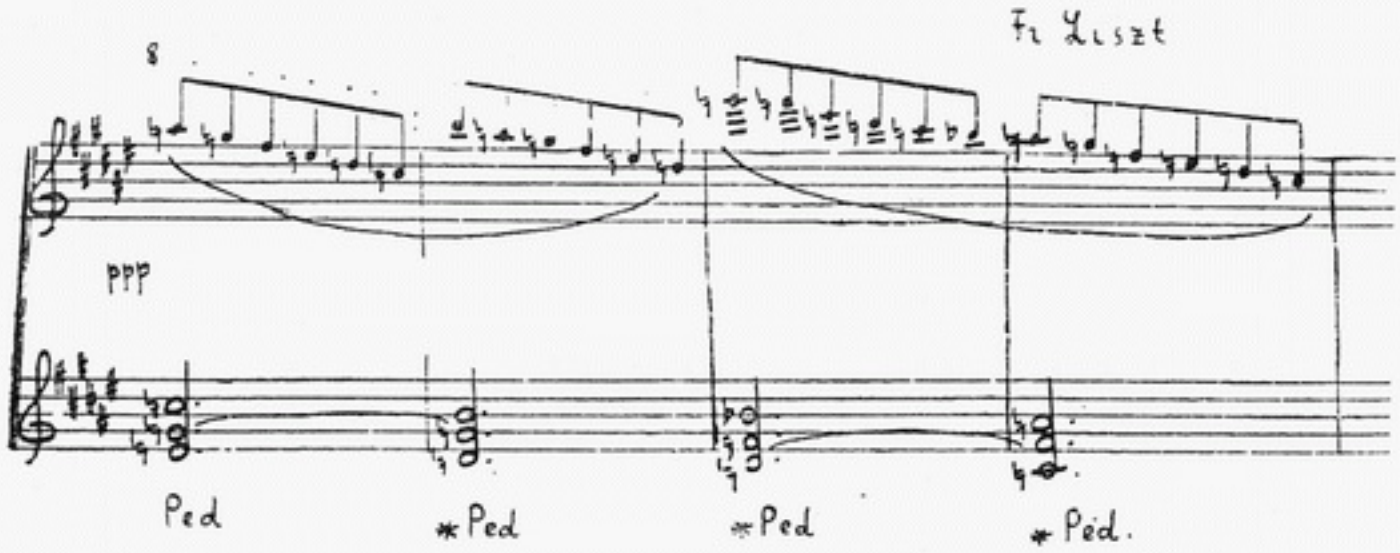

Ми бачили, що пасажі гамоподібного порядку прекрасно звучать на одній педалі, якщо в основі своїй мають бас, який потужно звучить. Інакше (якщо відправної точки, яка потужно звучить, нема) нам доводиться при виборі педалі враховувати напрям пасажів, тобто знову таки регістри. Якщо такий рух пасаж має в напрямі від басового регістра до дискантового, то вживання педалі або небажане, або дуже обмежене (приклад № 33).

Дуже значно впливає на педаль також і темп. Те, що не дозволяє педалізувати повільний темп, може бути взяте на педаль у швидкому темпі. Пасажі, які складаються з гармонійних нот, можна виконувати на педалі в першому-ліпшому темпі (приклад № 34).

Пасажі, які складаються з діатонічних і хроматичних послідувань, можна виконувати на педалі з тим меншим риском, чим більший темп (приклад № 35).

Можна взяти на одну педаль завдяки великому темпові, а також crescendo в напрямі до басового регістра, наприклад, такі гами в обох руках.

Приклад № 33.

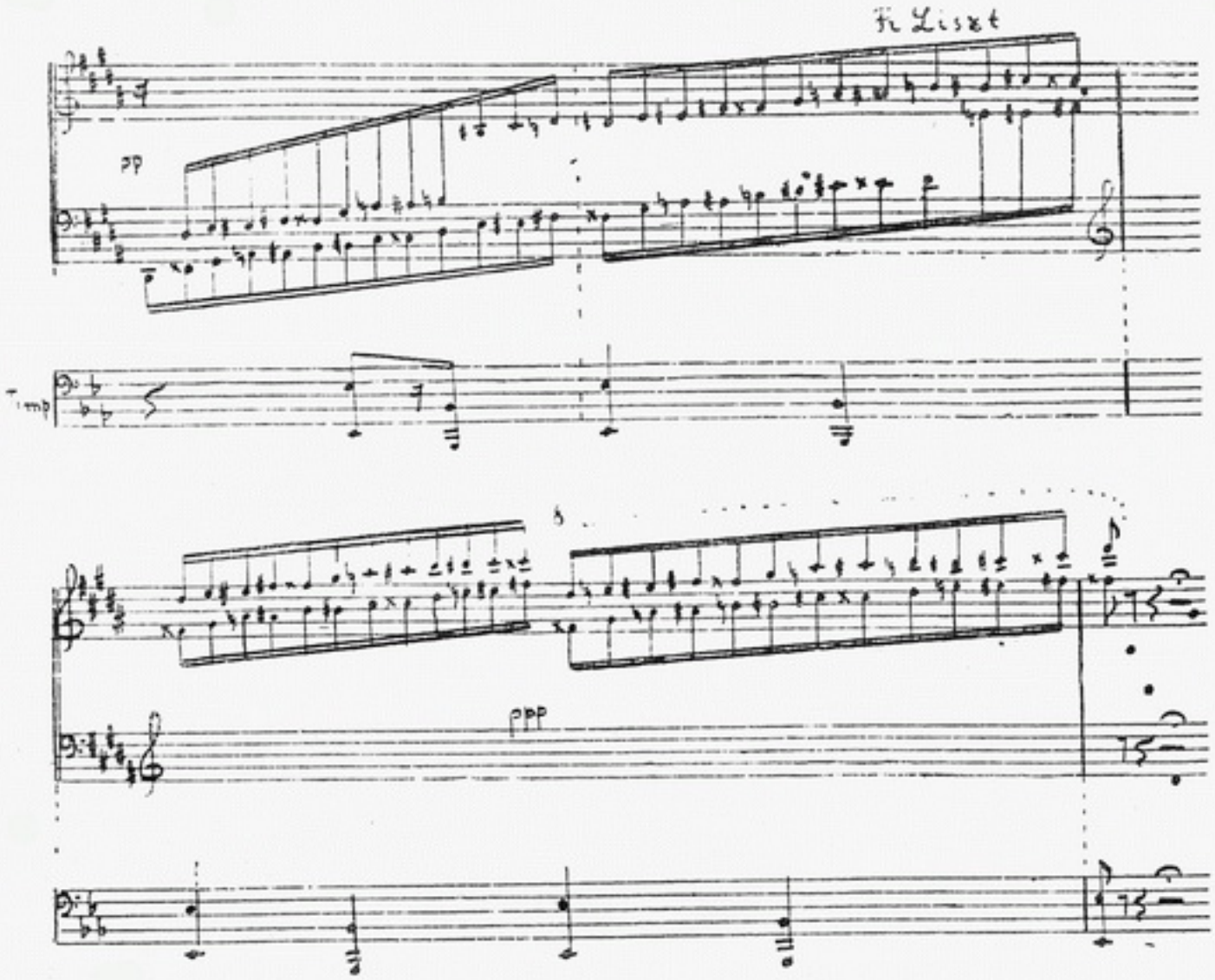

Приклад № 34.

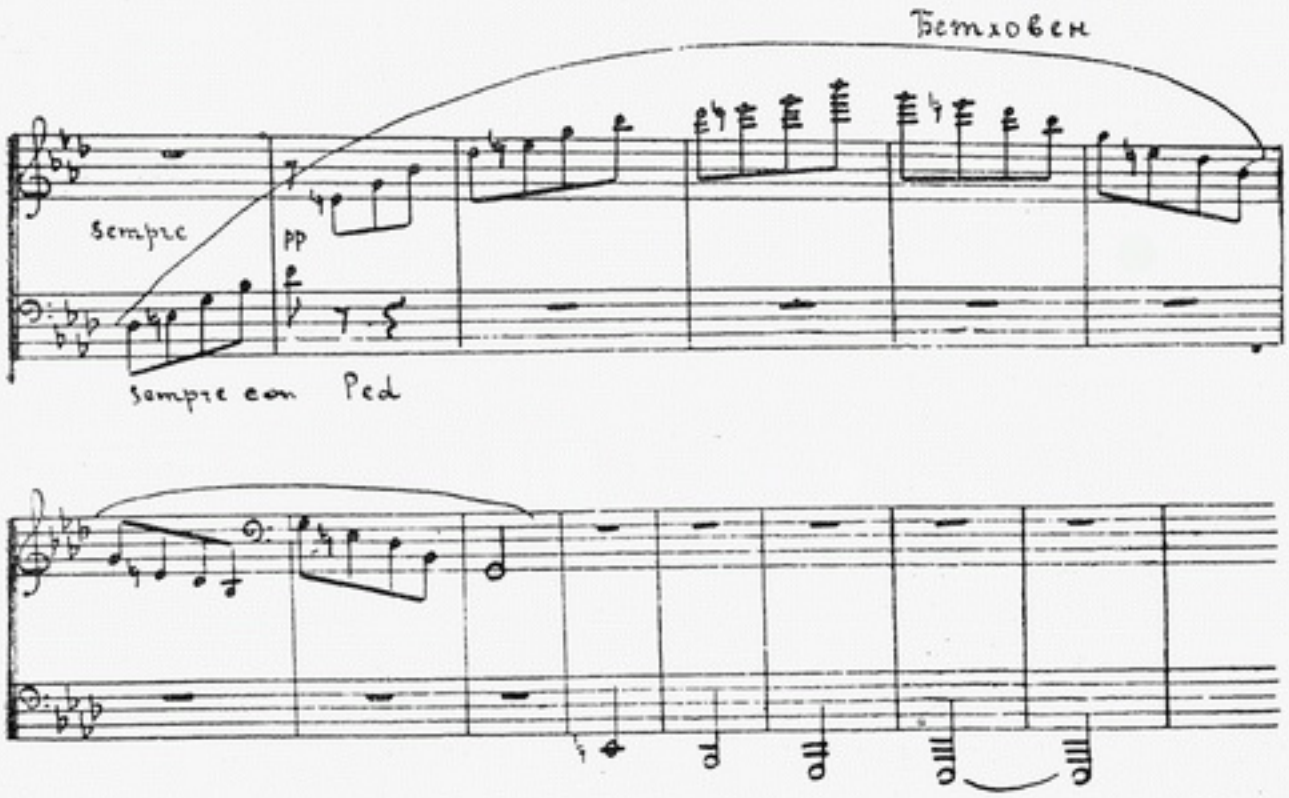

Державна Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР
Інв. .....

БІБЛІОТЕКА
Академії Наук
УСРР

Приклад № 35.

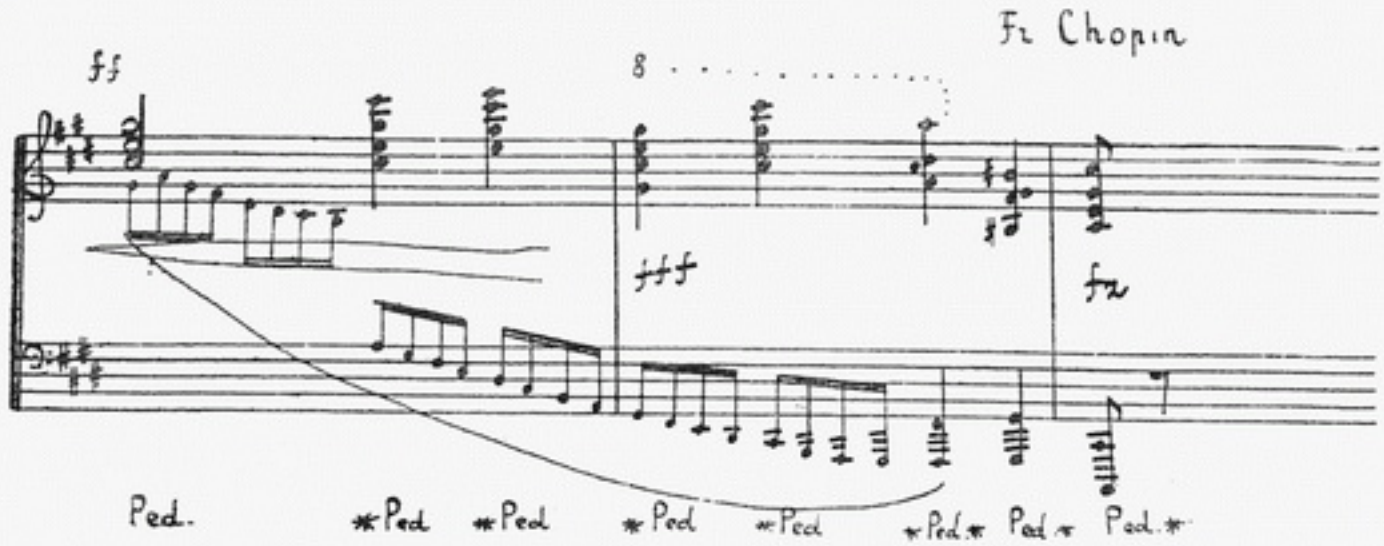

Цілком очевидно також велике значення для педалі таких елементів музичної фактури як staccato і legato. У всіх фразах, де необхідно досягти staccato, ми, звичайно, педаллю користуватися зовсім не будемо, оскільки дістати короткі звуки неможливо при піднятих демпферах (приклад № 36).

Приклад № 36.

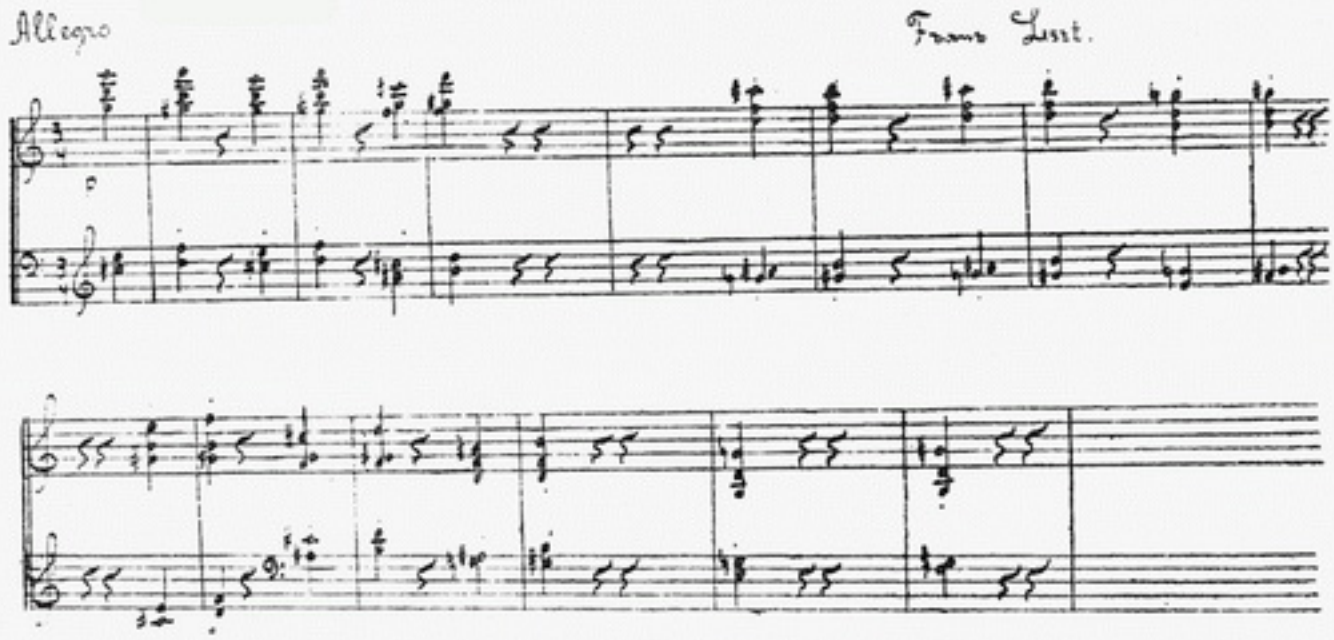

Трапляються часто і такі фрази, де staccato в одному голосі іде паралельно з legato в іншому і цього останнього (legato) можна досягти тільки з допомогою педалі (приклад № 37).

У таких випадках, як видно з прикладу, ми дуже коротку педаль беремо лише на час переносу руки з одного акорда (або ноти) на інший, щоб дістати в цьому голосі legato.

Розглянемо тепер такі фрази, де педаллю доводиться користуватися для яскравішого показу ритмічного рисунка (приклад 38).

Акцентовані окремі ноти або гармонії, забарвлені педаллю, дають яскравіший звук, сприяючи тим підкресленню ритму (приклад № 39). Перейдемо тепер до розгляду вимог голосоведення, до питання про вживання педалі в поліфонії.

Кажучи про багатоголосся, ми повинні згадати те, що говорили про педалізацію мелодії, яка не має гармонійного фону, оскільки

Приклад № 37.

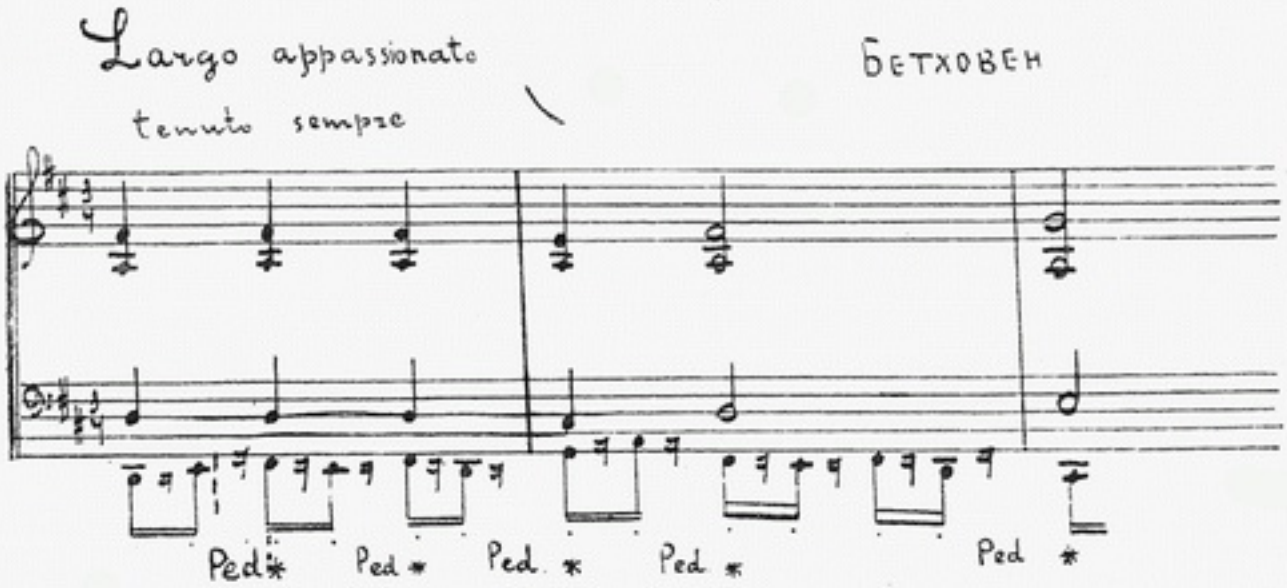

Приклад № 38.

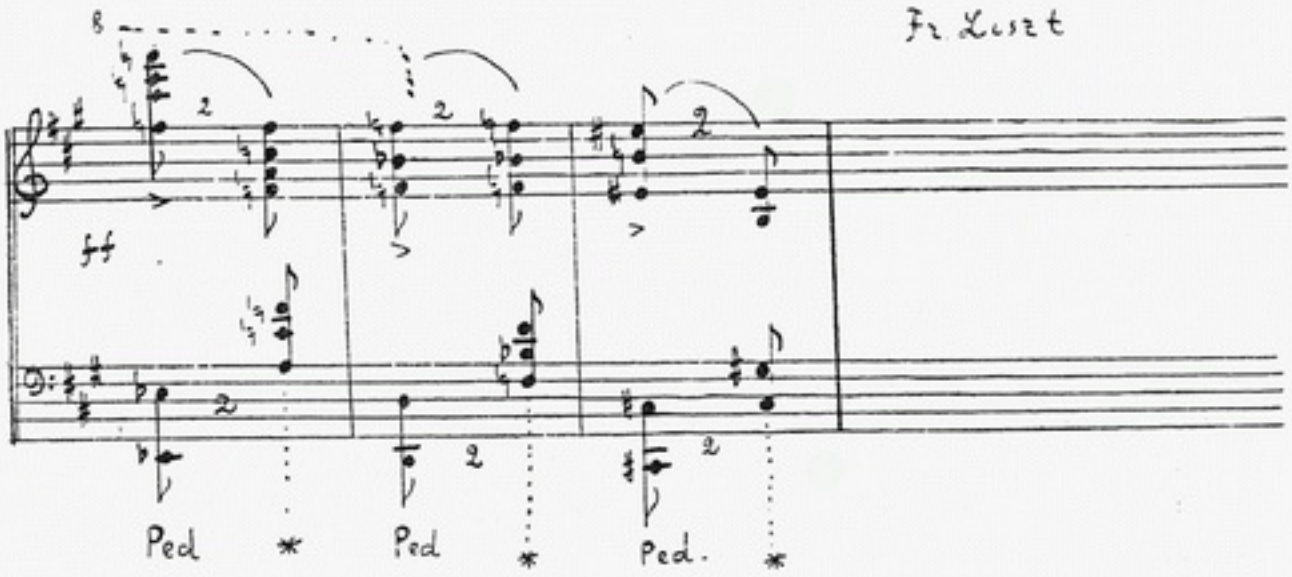

Приклад № 39.

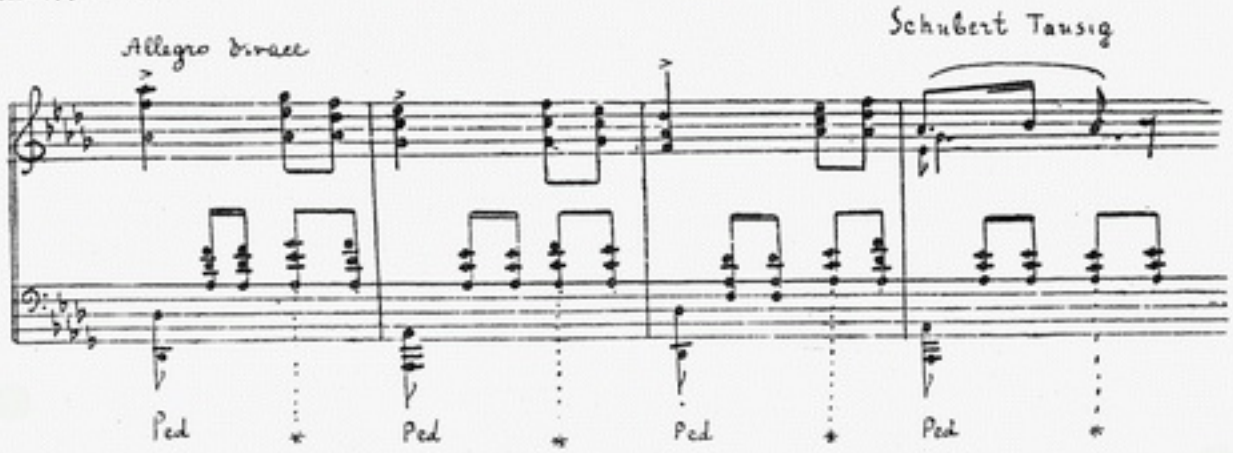

поліфонія є поєднанням кількох горизонтальних ліній. Ми прийшли до висновку, що в мелодії можна педалізувати окремі ноти або для досягнення legato, або для забарвлення протяжніших звуків. У полі-

фонії педаллю слід користуватися для цієї ж мети, проте тут це справа значно складніша. Наприклад, користування педаллю, щоб досягти legato в одному голосі, може привести до небажаного об'єднання звуків в інших голосах. Ось чому, прагнучи дістати legato у всіх голосах, слід не покладатись тільки на педаль, а старанніше проробляти аплікатуру, яка дозволяє давати legato і без педалі.

Візьмемо для прикладу фугу Баха b-moll з I тома і покажемо, як слід користуватись педаллю в поліфонії. Ми виходимо з припущення, що розмір руки дозволяє виконавцеві брати дециму і що фуга ця виконується найдоцільнішою аплікатурою, яка дозволяє пальцям давати legato. Перші 8 тактів слід виконувати зовсім без педалі. У 9-му такті слід взяти педаль для досягнення legato у верхньому голосі (приклад № 40).

Приклад № 40.

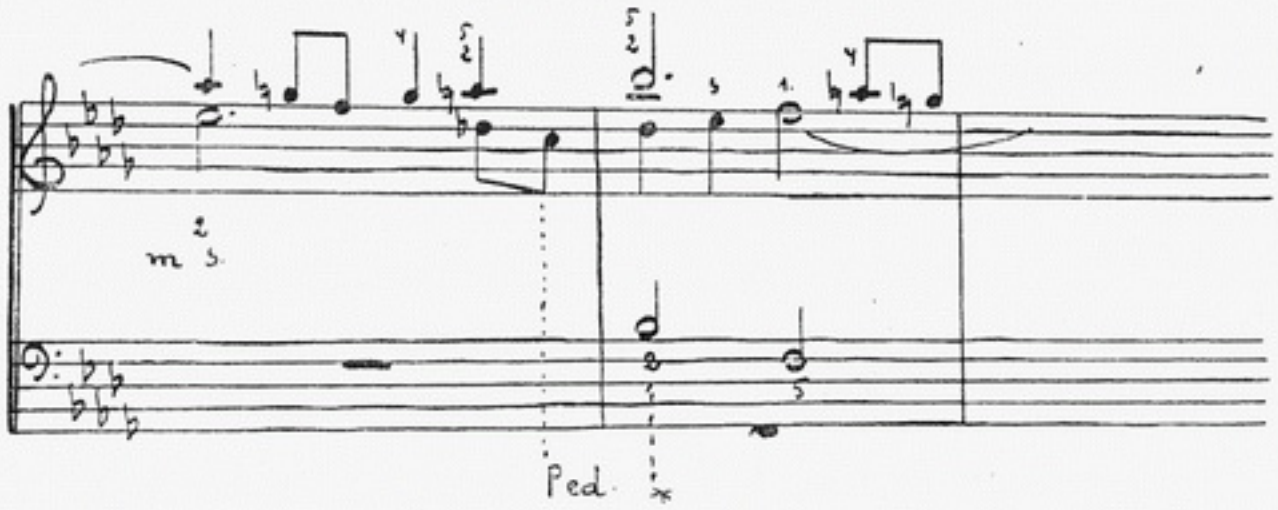

Секунда re-do від такої педалі звучить настільки короткочасно, що не встигає бути сприйнята слухом (приклад № 41).

Щоб вичерпати питання про вживання педалі в поліфонії, ми повинні приділити ще увагу органним транскрипціям, як стилю, що займає особливе місце у фортеп'янній літературі. Тут мимоволі виникає думка про таку паралель. Подібно до того, як ми вище порівнювали педаль у поліфонії неорганного характеру з педалізацією мелодії, яка не має гармонійного супроводу, так і педаль в органних транскрипціях можна порівняти з педалізацією мелодії, яка має великий гармонійний фон. Характер багатих органних звучань можна наслідувати на фортеп'яно лише тоді, якщо широко користуватись об'єднуючою педаллю. Такому великому застосуванню в органних транскрипціях об'єднуючої педалі сприяє поєднання різних (часто крайніх) регістрів при наявності соковитих органних басів.

Бас, який потужно звучить, робить можливим виконання на одній педалі багатьох чужих одна одній нот і гармоній, які проходять в інших голосах. Ось приклад педалі в органній прелюдії до фуги D-dur Бах — Бузоні (приклад № 42).

Тут доброму звучанню, крім звичайних умов — forte звучащий бас і piano — проходячі гармонії, сприяє ще і те, що сполучаються далеко

Приклад № 41.

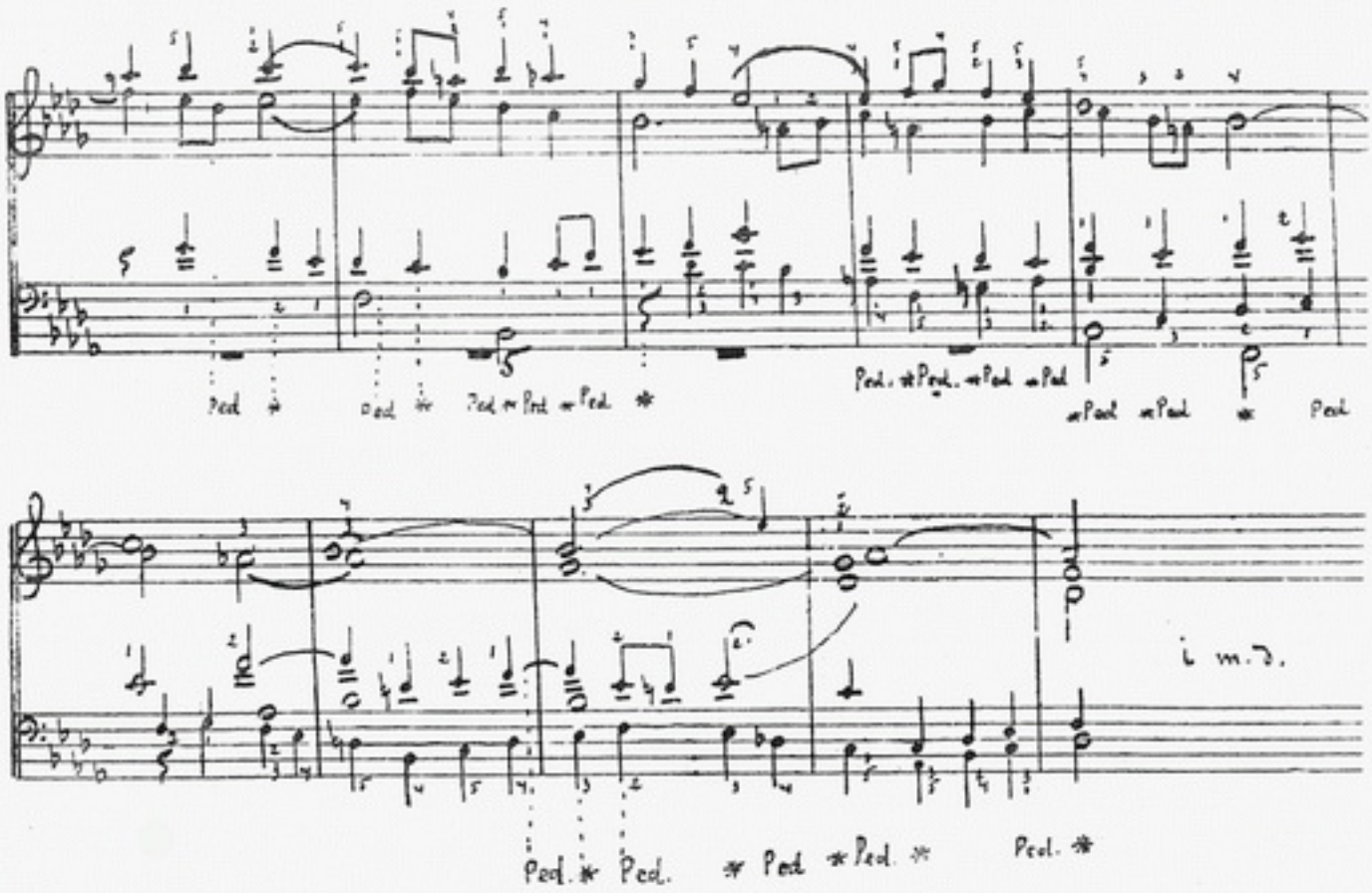

Приклад № 42.

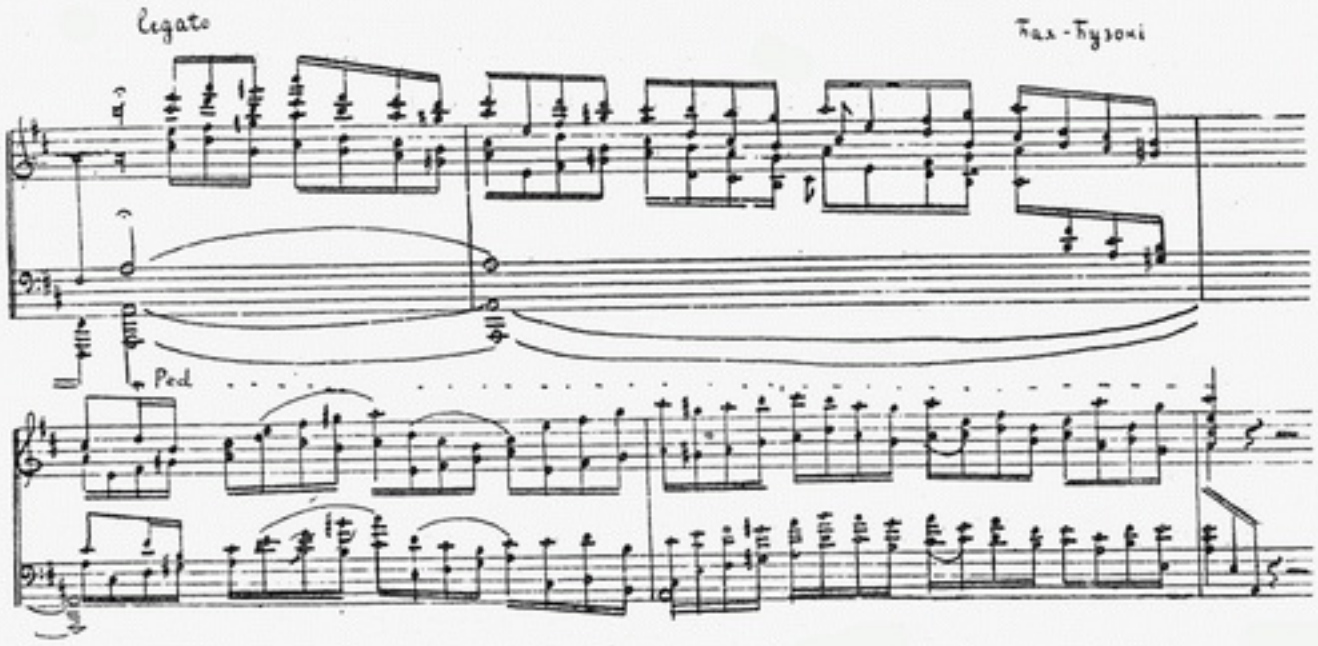

віддалені регістри. Як приклад сміливішої педалі, можна вказати органну прелюдію a-moll Баха — Ліста (приклад № 43).

Проте, досягти ефективних наслідків тут можна — якщо подвоїти баси, як це робить Годовський, що дозволяє, крім того, досягти потужнішої кульмінації (приклад № 44).

Тут слід витримувати бас рукою, поки дозволяє пасаж — це дає змогу зміняти педаль ще раз у найостанніший момент, тобто тоді, коли ліва рука змушена відпустити бас. Така зміна педалі очищає звучність від нагромаджених дисонуючих поєднань і одночасно

Приклад № 43.

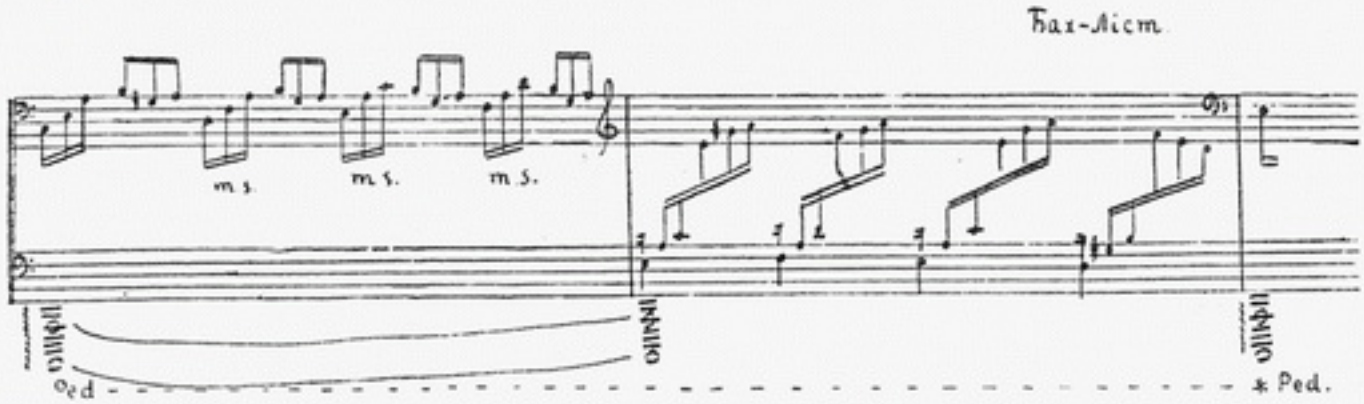

Приклад № 44.

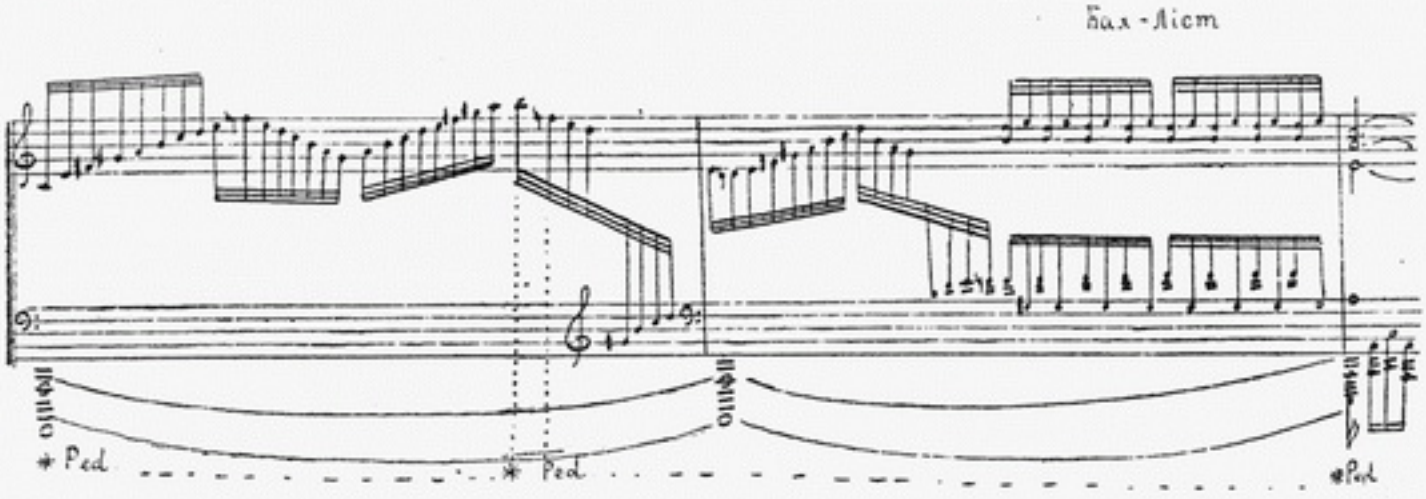

зберігає звучання баса до кінця фрази, бо ліва рука переноситься на gis[1] в найостанніший момент після зміни педалі.

Можна вказати ще на такі фрази з токати і фуги Баха — Таузіга (приклад № 45).

Педалізуючи такі органні фрази, треба завжди пам'ятати, що одна і та ж педаль при одній динамічній лінії і в одному темпі може

Приклад № 45.

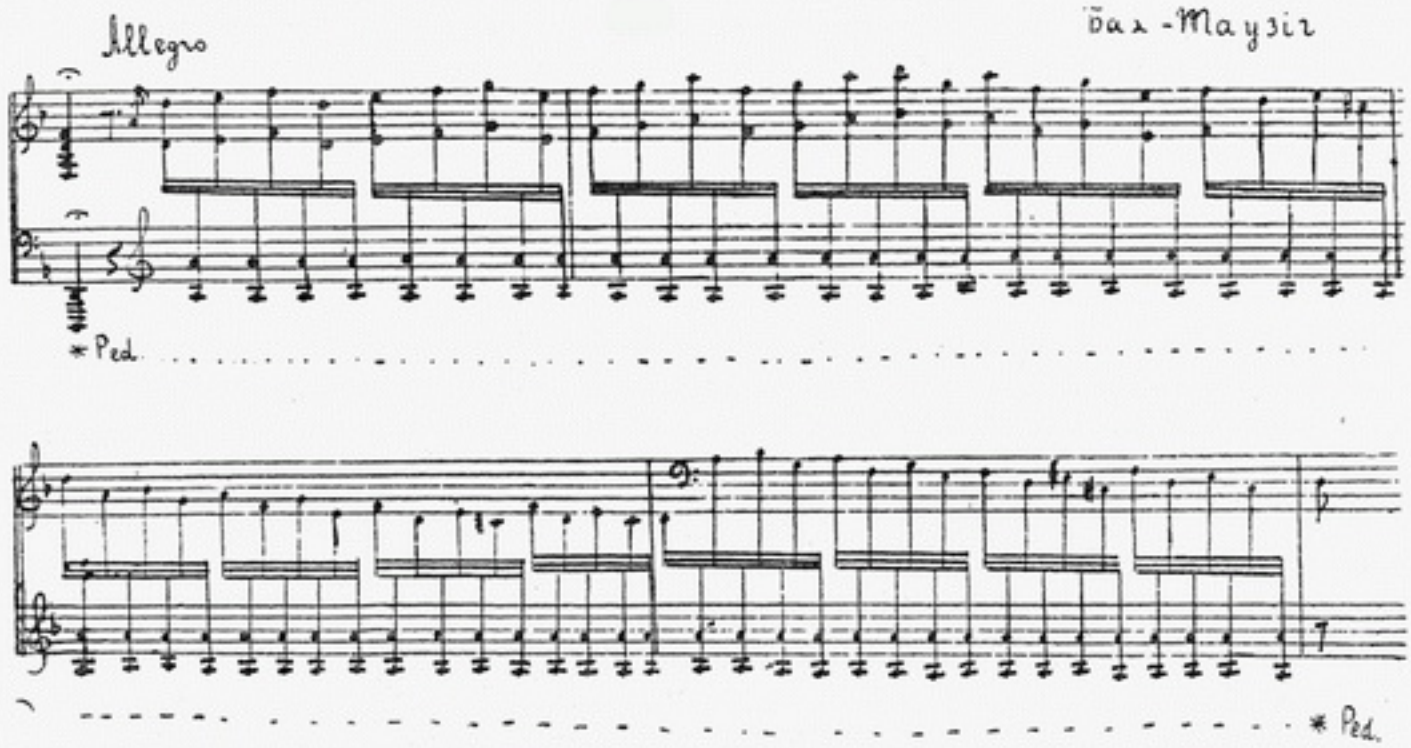

бути припущена, при іншій же динаміці звука і в іншому темпі вона зовсім нестерпна (приклад № 46).

Приклад № 46.

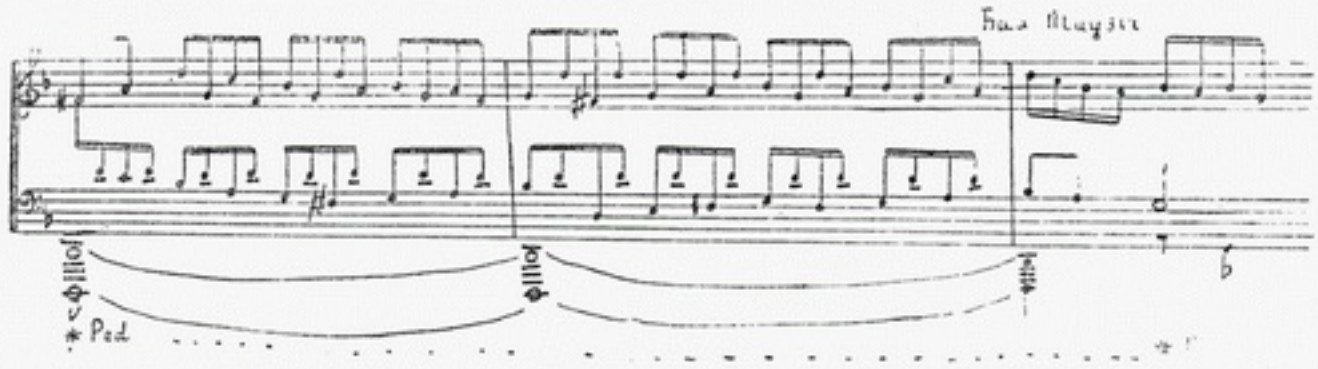

Тепер доречно буде сказати про значення півпедалі, оскільки в органних транскрипціях останньою доводиться користуватись досить часто.

Як ми вже згадували в механіко-акустичній частині, півпедаль грунтується на різній силі вібрації струн різних регістрів. З погляду механіки півпедаль може бути різна. Демпфери можуть бути опущені наполовину і відразу ж знову підняті. Такого легкого торкання демпферами струн досить, щоб приглушити коливання струн тенорово-альтового регістра, але не досить для того, щоб припинити сильну вібрацію басових струн. У тих випадках, коли бажана зміна гармоній і збереження баса, спільного цим гармоніям, користуються півпедаллю. Проте, такого ж звукового наслідку півпедалі можна добитись і цілком знявши педаль, якщо останню змінити вмить. При такій, хоч і повній, але швидкій зміні педалі демпфери також не встигають припинити сильну вібрацію басових струн і приглушують струни, які вище лежать. Вкажемо на такий приклад півпедалі (приклад № 47).

Приклад № 47.

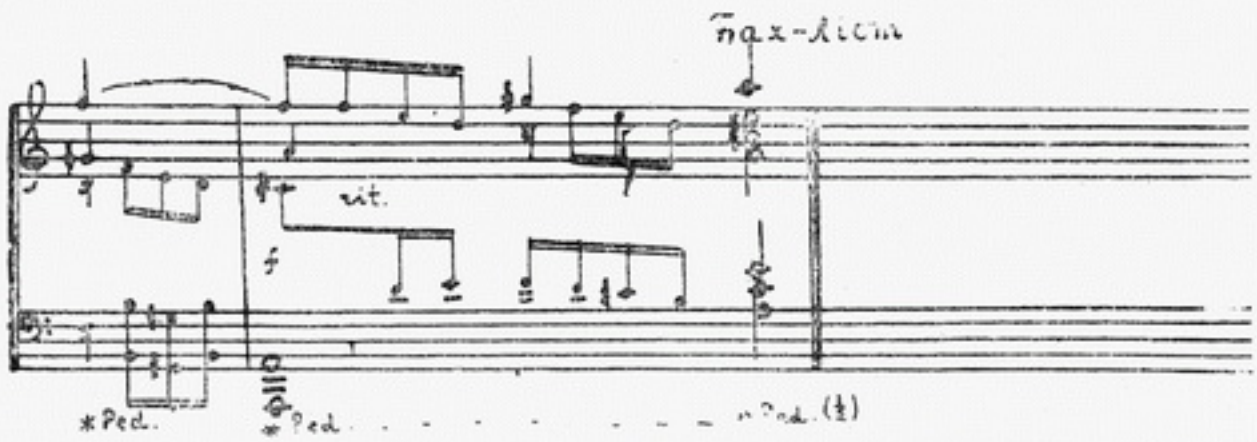

Треба зауважити, що півпедаль дає тим позитивніший наслідок, чим потужніше звучить бас до зміни педалі, і тому в piano не слід вдаватись до останньої.

Учні дуже часто, не підозріваючи цього, користуються півпедаллю, на жаль, там, де вона непотрібна: при зміні басів, які потужно

звучать, не можна швидко зміняти педаль — це призводить до брудних звучань, до об'єднання чужих один одному басів.

Розглянувши педаль у поліфонії, ми тим закінчили розгляд вимог усіх перелічених вище елементів музичної фактури. Проте, як ми зазначали, на користування педаллю можуть ще впливати розмір руки виконавця, якість інструмента і акустика залу. Піаніст з маленькими руками, щоб досягти legato і охопити великі акорди, частіше вдаватиметься до педалі, ніж піаніст з великими руками. Інструмент, який дає невеликий, швидко згасаючий звук, потребуватиме іншої педалі, ніж інструмент, який дає дуже великий і співучий звук. Так само різні величина і акустика залу, які потребують від виконавця різного масштабу звуку, тим самим впливають і на застосування педалі.

Розгляньмо тепер деякі окремі випадки, наприклад, педаль у затримуваннях, форшлягах та інших прикрасах.

Тут також вирішальну роль відограє наявність або відсутність повно звучащого фону. Наскільки сміливо можна користуватись педаллю в таких випадках при повнозвучащому фоні (приклад № 48),

Приклад № 48.

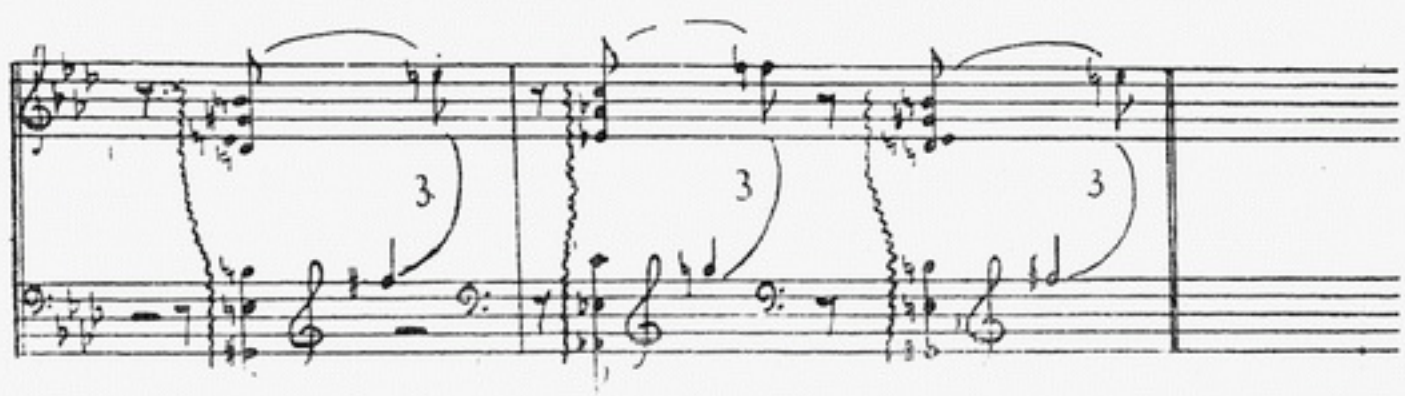

настільки старанно і точно слід педалізувати всякі затримування, форшляги, групето при скупому супроводі (приклад № 49).

Приклад № 49.

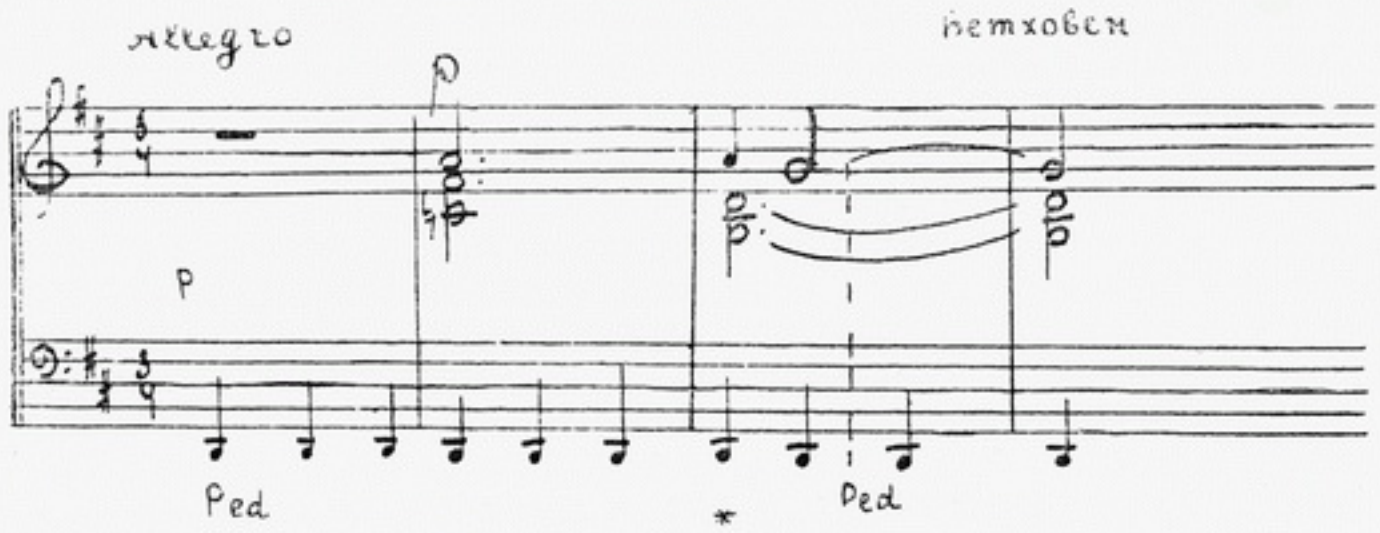

Відзначимо тут також педаль у постійно повторюваних фігурах у басовому регістрі, які мають значення фону, так зване basso ostinato. Не слід у таких фігурах боятися педалі (приклади №№ 50 і 51).

Приклад № 50.

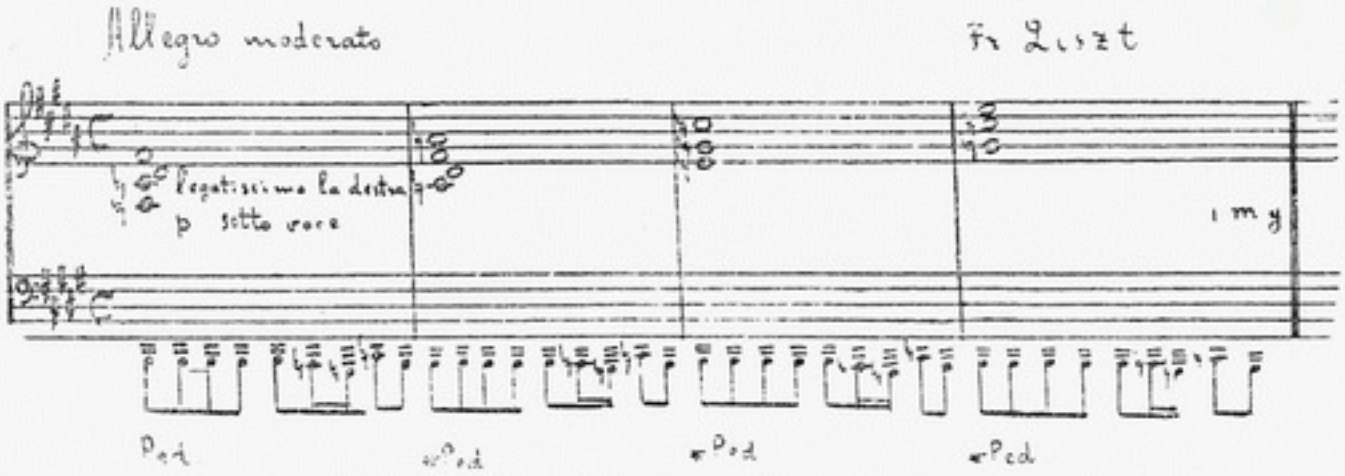

Приклад № 51.

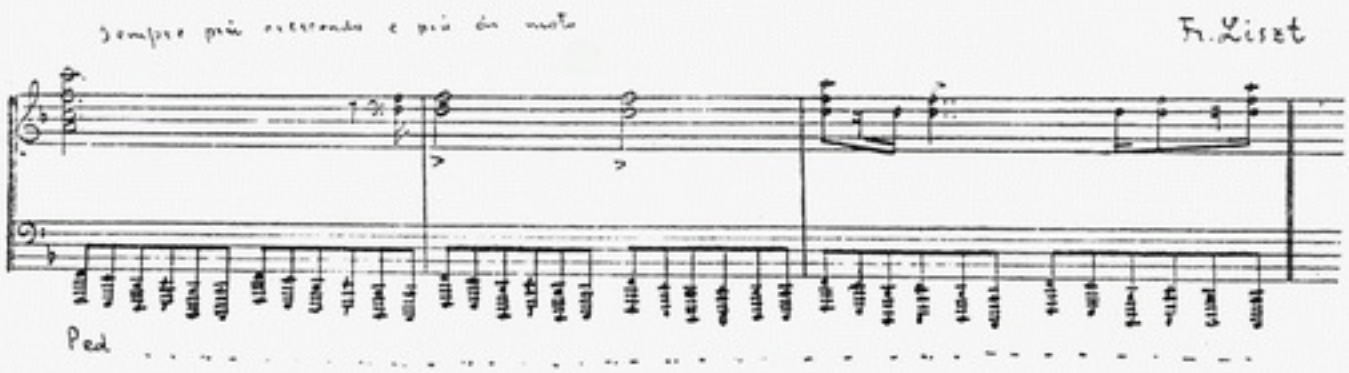

Педаль слід тримати п'ять тактів, до вступу гармонії Es-dur.

Скажемо ще кілька слів про загальновідомі тепер звукові ефекти, які досягаються з допомогою правої педалі.

У механіко-акустичній частині ми мали вже нагоду відзначити, що в звучанні струни слід відрізняти два моменти: а) виникнення звука, зв'язане з ударом по струні молоточка і б) другий момент — найкрасивішого звучання струни, коли обертони дістають можливість цілком розвинутись. На цьому і грунтується звуковий ефект беззвучно натиснутих клавіш, який дає змогу очистити гармонію від усіх сторонніх звучань (приклад № 52).

Приклад № 52.

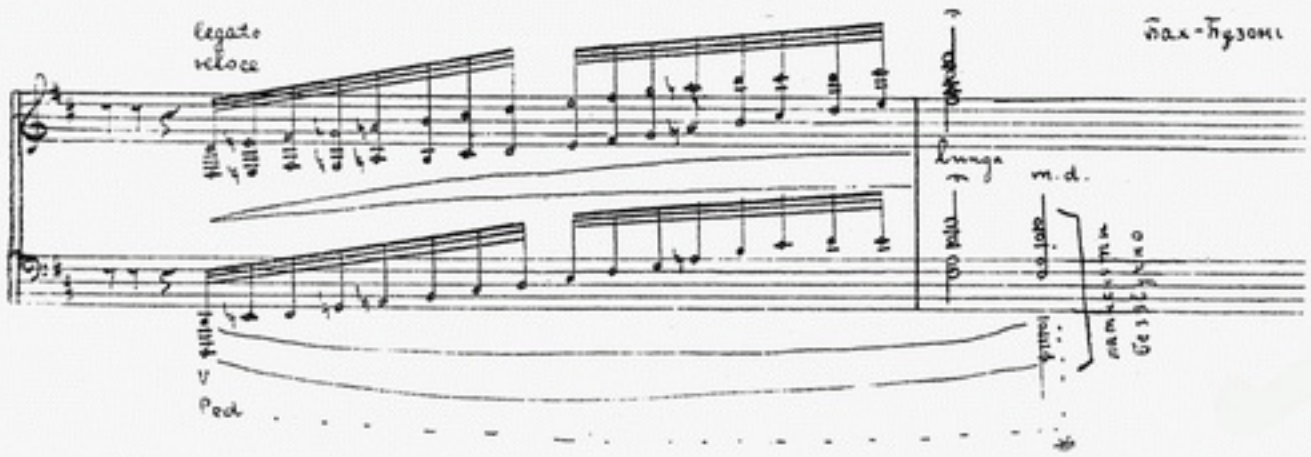

Властивість струн давати відзвук робить можливим у виконанні трелей навіть у дискантовому регістрі користуватись акустичним обманом. Трель доводиться дуже сильним crescendo до кульмінації вже на самому початку, після чого клавіші натискуються майже беззвучно і в дуже повільному темпі, а враження цей прийом справляє таке, наче трель триває. Ефект полягає в тому, що самі по собі згасаючі струни дають дуже гарну лінію diminuendo, а рука дістає при цьому можливість відпочити.

З усього розглянутого нами матеріалу цілком очевидно випливає вся відносність понять „брудна" і „чиста" педаль. Відносність цих понять можна довести з трьох поглядів: 1) з погляду фізичної та фізіологічної акустик, 2) з погляду вимог елементів музичної фактури і 3) з погляду простих і складніших звучань.

Доводячи відносність понять „брудна" і „чиста" педаль з погляду фізичної та фізіологічної акустик, я дозволю собі навести невеликий витяг з розділу про звук з фізики проф. Хвольсона:

„Необхідно відрізняти два поняття про звук. Звук, як явище суб'єктивне або фізіологічне, є певного роду відчуття, яке сприймається органом слуху і викликається коливанням матерії, що поширюється до цього органа. Звук, як явище об'єктивне або фізичне, і полягає в цих поширюваних коливаннях. Є коливання, які не сприймаються органом слуху, а тим часом ніякими особливими властивостями не відрізняються від коливань, що діють на цей орган. У цьому разі доводиться ввести поняття про нечутні звуки. Причина відсутності фізіологічної дії може полягати або в надмірній слабкості звука, або в занадто великому чи малому числі коливань".

Якщо ми виконаємо мелодію з Des-dur'ного ноктюрна або e-moll-ного концерту Шопена на педалі без гармонійного супроводу і порівняємо це з тим, як звучатимуть ці ж мелодії на такій же педалі при наявності гармонійного фону, то прийдемо до висновку, що з погляду фізичної акустики обидва ці звучання будуть однаково брудні при всякій динаміці звука і в усякому темпі. Але з погляду акустики фізіологічної обидва звучання для нас різні. Цим, проте, не вичерпується відносність понять „чисте" і „брудне" звучання.

На прикладі першої фрази в „Лорелеї" Ліста ми бачили, як одне і те ж звучання визнається нами „брудним" з погляду вимог мелодії (а тому неприпустимим на одну педаль) і „чистим", якщо розглядається як гармонійне поєднання (отже таке, яке вимагає однієї педалі).

Цим, проте, також не вичерпується відносність понять „чиста" і „брудна" педаль. Я маю на увазі нерозуміння складних звукових поєднань, коли вони є, як каже Йосиф Гофман, „засобом для характеристики".

Не все, що звучить чисто на педалі, характеризує правильну педаль („Лорелея") і навпаки—не все, що звучить на педалі брудно,

характеризує педаль як неграмотну. Візьмімо хоча б інтродукцію в Funèrailles Ліста. Адже в нас часто педалізують так (приклад № 53):

Приклад № 53.

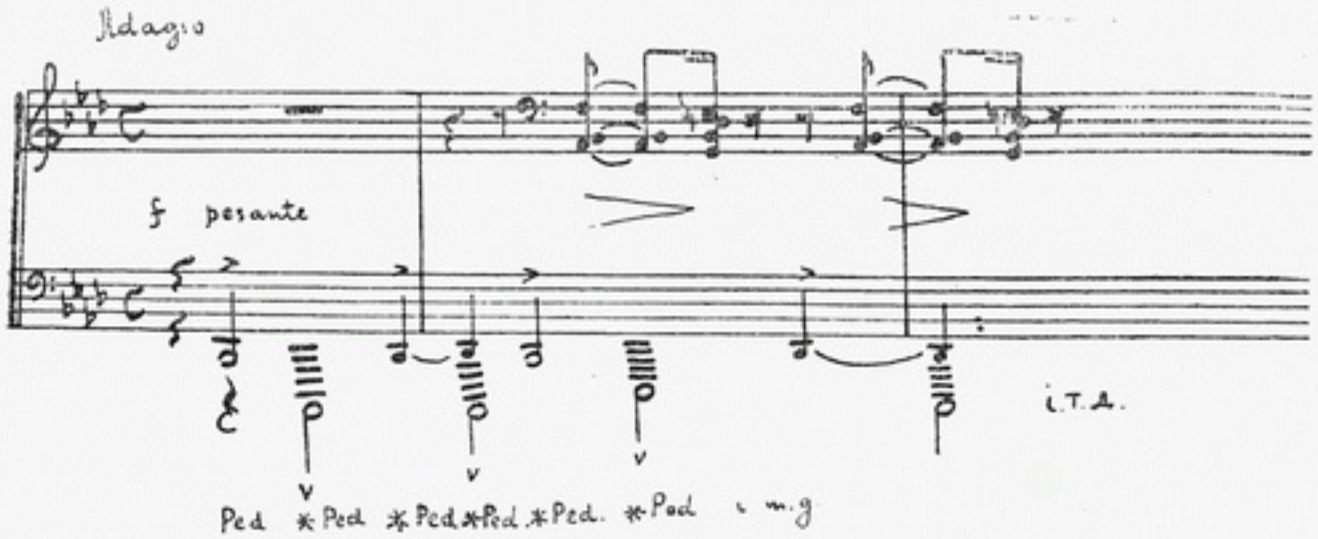

Така педаль свідчить про нерозуміння цих звучань як характеристики дзвону. І хоча з такою педаллю звучання чисте, але це неграмотно. Досить подивитись уважно на тривалість нот (на голоси), щоб переконатися в інших намірах автора.

І ось це нерозуміння таких гармоній приводить до педалі, коли звукові поєднання „очищаються" від даних автором характерних барв або ж на педаль дивляться як на засіб затушковування найгостріших поєднань у гармоніях. Так у Барінової в її „Очерках по методике фортепиано" (вид. „Тритон", 1926 р., стор. 108) читаємо:

„Сучасна французька література, а також останні твори Скрябіна невід'ємно вимагають педалізації. Звукові ефекти складних гармонійних комбінацій дають при виконаннях на педалі і в м'яких динамічних відтінках (підкреслено скрізь мною—*В. Ш.*) перламутр (?!) зливання звуків. Педаль діє як розтушовка в живопису, пом'якшуючи різкість окремих дисонансів у загальній розпливчастості".

Гадаю, що цей витяг після сказаного вище не потребує коментарів, не зважаючи навіть на те, що педаль, звичайно, діє як розтушовка в живописі.

Отже слід відрізняти „чисту" педаль, „загальної розпливчастості" (Барінова), потім „чисту" неповну педаль, яка не дає потрібних поєднань взагалі (навіть і розпливчастих), потім „чисту" педаль, яка перетворює мелодію на гармонію і, нарешті чисту, педаль (без лапок), що забезпечує чистоту й опуклість музичної тканини.

При охопленні всього розглянутого матеріалу мимоволі виникає запитання: чи можна говорити про педалізацію взагалі, чи слід розглядати окремо педаль Баха, клавесиністів, Бетховена та інших стилів? Безперечно, питання про педаль не можна розглядати ізольовано від стилю. І от якщо ми з цього погляду подивимось, який вид

педалі властивіший тому чи іншому стилю, то побачимо, що тут є певна лінія розвитку.

Якщо виділити Баха в окрему рубрику, як композитора, що займає особливе місце і щодо фактури і щодо діапазону свого письма, то побачимо, що цю лінію розвитку визначає об'єднуюча педаль, яка поступово, мірою ускладнення музичної фактури взагалі і гармоній зокрема, починає відогравати дедалі значнішу роль у виконанні. Надзвичайно проста фактура клавесиністів зовсім не потребує педалі, яка запізнюється (синкопованої), і об'єднуючої. Тут переважає одночасна—забарвлююча або зв'язуюча педаль. При цьому, якщо ми зовсім відмовимось від педалі, то зміст не буде перекручений і орфографія майже не потерпить.

Моцарт і Гайдн мало вносять нового для педалі. Може трохи зростає значення синкопованої і забарвлюючої педалі з збільшенням кантиленності і в зв'язку з цим потреби в протяжнішому звуку. Значно більше вимог ставить до педалі, звичайно, Бетховен. Його педаль надзвичайно складна тим, що з одного боку об'єднуюча педаль займає дуже солідне місце із зрослим значенням витриманих гармоній у Бетховена, з другого ж боку Бетховенська фактура наскрізь перейнята мелодикою. Волторнам, які раніше становили в оркестрі гармонії, Бетховен починає доручати виконання мелодійних зворотів. Навіть пасажна техніка Бетховена (тому вона така важка на фортеп'яно) зіткана з мелодійних ліній. Пасажі Бетховена — це не лістівські, завжди зовнішньо блискучі пасажі, основа яких часто гармонійна. Ось чому пасажна техніка Бетховена завжди така змістовна. І ось ця специфіка бетховенської фактури, де переважають лінії горизонтальні поруч із зрослим значенням витриманих ліній, значно ускладнює педаль.

Далі, в романтиків і в неоромантиків синкопована і об'єднуюча педаль відограє ще солідніщу роль. Виконання орфографії без педалі стає все неможливішим. Віртуозність і блиск, наприклад, лістівського стилю прямо залежать від педалі. І, нарешті, в новій музиці, де стираються грані між мелодією і гармонією, значення об'єднуючої педалі досягає кульмінаційної точки. Якщо в Бетховена, Шумана, Шопена, Ліста, Брамса педаль відограє надзвичайно велику роль, якщо відсутність педалі просто знекровлює вже музику, то все ж не знищує її, тоді як надзвичайно складні звукові поєднання нової музики (останніх Opus'ів Скрябіна, Дебюсі, Шенберга) без педалі втрачають свою якість. Виконання орфографії стає не тільки важким без педалі, а просто неможливим (приклад № 54).

Як ми вже сказали, в окрему рубрику слід виділити Баха, твори якого потребують найрізноманітнішої педалі. У такому творі, як, наприклад, Італійський концерт, переважатиме педаль одночасна, зв'язуюча (клавесиністи). Wohltemperiertes Klaviere потребує, як ми вже бачили, надзвичайно старанної педалі (часто синкопованої), трудність якої визначається складністю голосоведення. І, нарешті,

Приклад № 54.

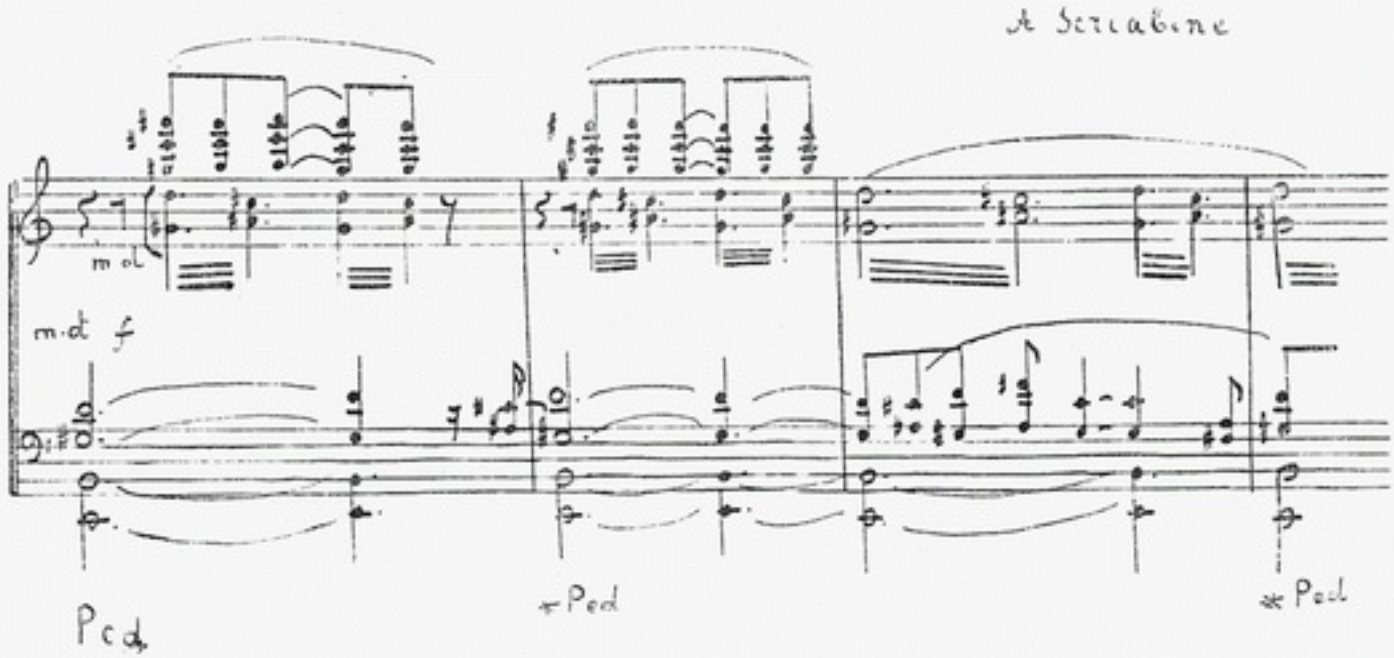

органні транскрипції природно приділяють велике місце об'єднуючій педалі.

Зупиняючись на такій великій темі, як педалізація і стиль, я свідомо обмежив своє завдання лише постановкою цього питання. Це і зрозуміло, бо згадана тема, звичайно, може бути предметом самостійної великої роботи.

В. Шапіро

ГІМН РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ІСПАНІЇ

(ГІМН РІЕГО)

Уславляючи славетного іспанського революційного героя Ріего, іспанський музикант Франсіско Гуерта написав гімн до слів поета Еварісто Сан-Мігуель. До 1931 року „Гімн Ріего" був заборонений; коли впала в Іспанії монархія і була проголошена республіка, цей гімн почали співати в масових народних хорах республіканці і відтоді він став офіціальним гімном.

ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ РІЕГО

Рафаель дель Ріего і Нуньєс народився 24 жовтня 1785 року в маленькому селі Туна (в Астурії). Його батько дон Еженьо був палким прихильником поезії і дав своєму синові ліберальне виховання в одному з іспанських провінціальних навчальних закладів. 20-річним юнаком Ріего закінчив навчання. У той час Іспанія зазнала нападу наполеонівських генералів. Минув деякий час і проти ставленика Наполеона I — герцога Берга (Мюрата) — виступили іспанські патріоти. Ріего першим став під прапор незалежності в своїй області. Перебуваючи в астурійських полках, він виступив проти гнобителів і відзначився в цілому ряді боїв своєю хоробрістю і відвагою. На жаль, йому не пощастило. Він потрапив у полон і його відправили до Франції. Тут Ріего використав свій стан і почав вивчати французьких письменників, філософів та поетів. Сповнений любові й пошани до Великої Французької революції, він захопився революційним рухом 1789 року і в ньому зміцніла зненависть проти деспотизму.

На початку 1814 р. Ріего повернувся на батьківщину. Вступивши на військову службу, він незабаром дістає звання полковника астурійської армії. У той час на півострові почав народжуватись деспотизм, слідом за ним ішла реакція. Король Фердінанд завершив це поступове народження абсолютизму, відплативши патріотам невдячністю. Була встановлена абсолютна монархія. Армія знемагала від жорстокої дисципліни. Всі кращі люди Іспанії співчували прагненням до визволення.

Настав 1819 рік. У той час більшість військових начальників почала вимагати відновлення конституції 1812 року. І саме тоді уряд вирішив приборкати повстання, яке спалахнуло проти іспанського панування в американських колоніях, і зосередив у Кадіксі армію,

де було понад 20 тисяч чоловік. Ріего з своїми батальйонами вирушив до Андалузії. У його військах було дуже багато прихильників вільного державного ладу. Солдати в більшості не хотіли виступати

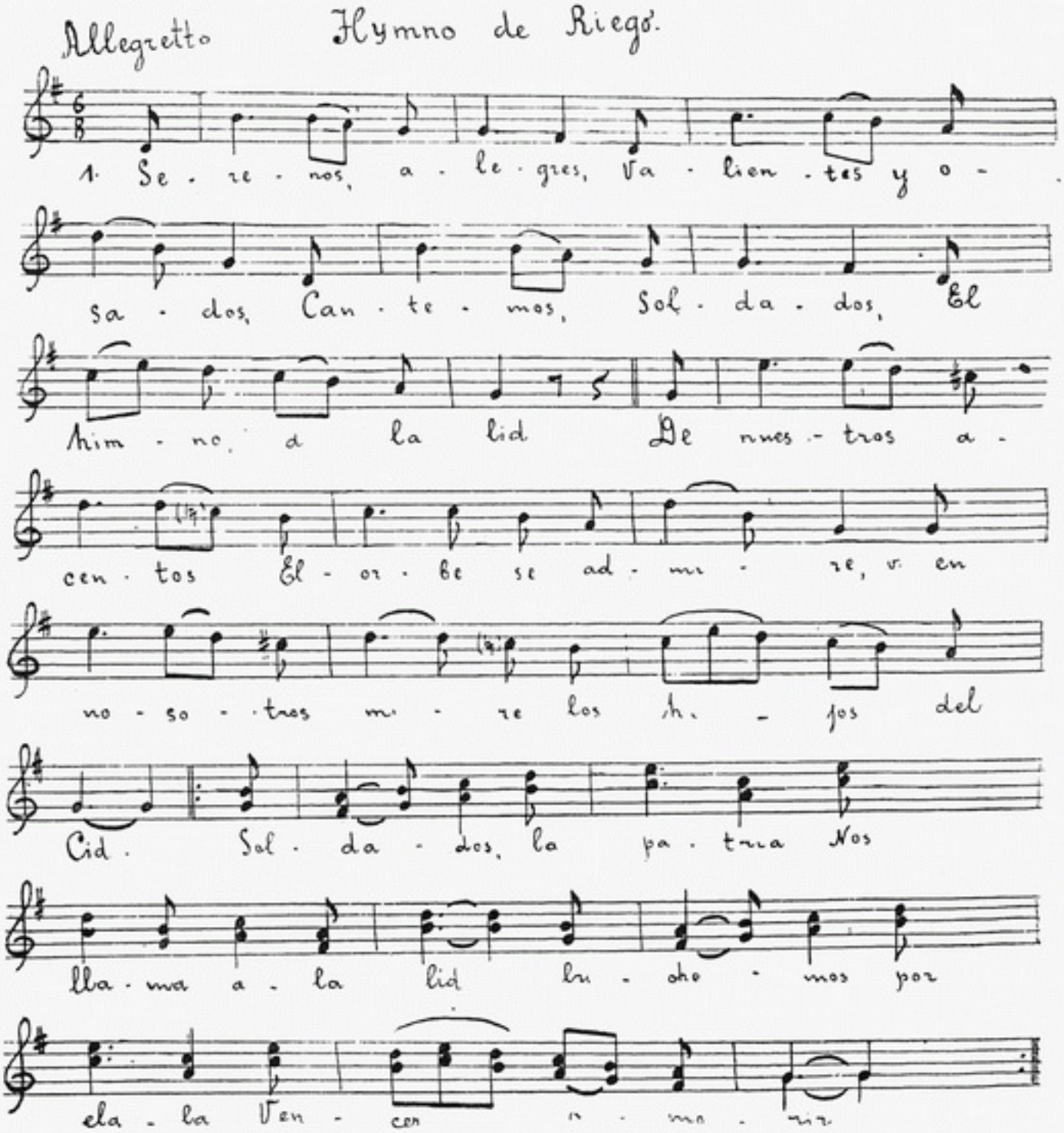

в ролі душителів волі тубільного населення колоній. Значна кількість офіцерів постановила використати такі настрої військ для знищення королівської деспотії і відновлення конституції 1812 року. Серед прихильників таких дій був також полковник Квірога (згадку про нього можемо знайти у віршах Пушкіна, присвячених П. С. Пущіну, де говориться: „грядущий наш Квирога“). Змовники мусили розпочати заколот. Але їх викрили і всіх заарештували. Тоді Ріего сам підніс прапор повстання. Це сталося 1 січня 1820 року в маленькому селі Кабесас-де Сан-Хуан, де розташувався його батальйон. Лозунгом, під яким підняв він повстання, було відновлення втраченої конституції.

Незабаром до нього приєднався ще один батальйон. На шляху просування своїх загонів Ріего заарештував новопризначеного начальника експедиційних військ до колоній графа Кальдерона з усім його штабом. Після цього Ріего поспішив до Алкало де Кос-Газульс і визволив Квірогу. З'єднавшись з ним, Ріего захопив арсенал Каррака і пішов на Кадікс, що був колись колискою конституції. Через деякий час повстанці вирішили розпочати військову експедицію до внутрішньої частини півострова. Запекла боротьба провадилась під лозунгом повернення волі.

27 січня 1820 р. Ріего на чолі загону в 1500 чоловік пішов до Алжезіраса, де були створені слова і музика славетного гімна, який тепер став „іспанською Марсельєзою". 17 лютого на шляху Ріего з'явився генерал О'Доннелл. Переслідувані ним повстанці примушені були пройти всю Андалузію до Малаги. У О'Доннелла військові сили втроє перевищували сили Ріего. До Малаги Ріего вступив разом з О'Доннеллом. Тут стався великий бій. Боротьба ішла на вулицях міста. Після нерівного бою Ріего вдалося втекти. Він залишився з невеликим загоном. Але настали березневі дні і пішли ширитися чутки про те, що в Мадріді вирішено проголосити конституцію. Фердінанд VII, поступаючись політичному становищу, яке створилося, знову присягнув конституції, що обмежила його деспотію.

Ріего став героєм дня. Він з'явився до Севільї, де був зустрінутий з надзвичайною пошаною і захопленням, як переможець. Він приїхав до столиці Іспанії — Мадріда і тут користувався всілякими „милостями" короля.

У 1820 р. Ріего був обраний депутатом у кортеси (парламент). За пропозицією прем'єр-міністра його нагородили високим званням маршала і призначили командувачем військ Арагонії. На цьому посту Ріего боровся з людьми, що, прийшовши до влади, легко зраджували свої первісні прогресивні погляди. Він боровся проти реакційних дій уряду і в наслідок цього був засланий до Леріди. Але в 1822 р. Ріего обрали депутатом кортесів від Астурії. Уряд примушений був повернути його з заслання. Поява Ріего викликала надзвичайний ентузіазм народу і вся його подорож до Мадріда перетворилась справді на тріумф. Столиця зустріла його з величезною пошаною. Король, під впливом загального ентузіазму, виявив до нього „прихильність". Обмежений монарх нібито втихомирився, готуючись всадити ніж у спину відважному борцеві — Ріего. Недарма про цього віроломного монарха співають в одному популярному приспіві:

Іспанці, хай береже вас бог
Від помилування вашого короля.

Цей монарх, що хитався з боку у бік, як „Ванька-встанька", мав своїх „високих захисників" і в першу чергу серед діячів так званого священного союзу (він був організований Прусією, Австрією і Росією і боровся проти Наполеона I). „Високі покровителі" були

занепокоєні повстанням Ріего в Іспанії. В Европі тоді піднялася велика хвиля революційного руху на Балканському півострові, в Сіцілії, П'ємоеті, в Церковній області, Неаполі й Ліссабоні. Треба було знищити джерело, яке живило ці рухи. „Священий союз" почав діяти, намагаючись об'єднати всі реакційні сили в Іспанії.

У той час — 7 лютого 1823 р. Ріего був обраний головою кортесів. На цій посаді він відразу виявив себе найздібнішим громадським діячем. Але насувалася хмара — в одній із частин північних областей піднесла голову реакція. Цей монархічний рух ширився все далі, бо його підштовхувало втручання іноземної держави, що виступила на захист короля. Ріего відсторонили і він поїхав до Малаги. Вчинивши великий опір генералам, що залишилися вірними королеві, який прагнув до відновлення абсолютних прав, Ріего мусив тікати. Разом з ним були 4 офіцери. Але втекти Ріего не вдалося — його впізнали, заарештували і послали до Мадріда. Реакціонери тоді взяли Трокадеро — останній оплот борців за вільну державу. Слідом за цим прийшло відновлення абсолютної монархії. Ріего був засуджений на смерть. Страта була здійснена, не зважаючи на офіціальне втручання англійського посла, 7 листопада 1823 року. Голова його була відправлена в Кабесас, де він розпочав своє повстання. Одну частину трупа відправили в Севілью, другу — в Леон, третю — в Малагу, четверту залишили в Мадріді.

У російській літературі є чудовий твір, в якому уславлюється Ріего. Це — вірш Рилеєва:

Не разгадав судьбы,
Постигнуть не хотят предназначенья века
И не готовятся для будущей борьбы
За угнетенную свободу человека.
Они раскаются, когда народ, восстав,
Застанет их в объятьях праздной неги,
І в бурном мятеже, ища свободных прав,
В них не найдет ни Брута, ни Риеги.

Не можна також не згадати славетний лист декабриста П. Г. Каховського, який він надіслав Миколі Палкіну:

„Мужественный твердый народ Испании, отстоявший кровью своей независимость и свободу отечества, спас королю и трон, и честь, им потерянную. Король присягнул хранить права народные. Император Александр I еще в 1812 году признал конституцию Испании; впоследствии она была утверждена всеми монархами Европы. Фердинанд скоро забыл благодеяния народные, нарушил клятву, нарушил права граждан — своих благодетелей. Восстал народ на клятвопреступника; „Священный союз" забыл, что Испания первая стала против насилий Наполеона и император Александр презрил признанное им правление, сказал, что в 1812 году обстоятельства требовали, чтобы он признал кон-

ституцию Испании. И союз содействовал, чтобы войска Франции обесславили себя вторжением в Испанию. Фердинанд был приговорен к смерти. Он призывает Риего, клянется вновь быть верным Конституции, выслать войска Франции из пределов отечества и просит о сохранении себе жизни. Честные люди были доверчивы. Риего ручается кортесам за короля: его освободили И что же? Каков первый шаг Фердинанда? Риего его приказом схвачен, арестован, отравлен и полумертвый, святой мученик, герой, отрекшийся от престола, ему предлагавшегося, друг народа, спаситель жизни короля, по его приказанию, на позорной телеге, ослом запряженной, везен был через Мадрид и повешен, как преступник. Каков поступок Фердинанда? Чье сердце от этого не содрогнется?"

СПІЛЬНИК РІЕГО

У іншого героя визвольного руху в Іспанії Квіроги життя склалося щасливіше. Антуан Квірога народився в Бентансосі (Галісія) в 1774 році. Він брав участь у національній війні проти Наполеона I і одержав чин полковника. У 1815 р. він намагався відновити конституційний уряд. Після оголошення конституції його призначили командувачем військ у Галісії. У той час розпочалася інтервенція і він виступив з своїм дивізіоном проти монархістів, але відчувши, що всякі спроби визволення неможливі і воля остаточно втрачена, Квірога відплив на кораблі до Англії. Деякий час він був у Південній Америці, а в 1833 р. був амністійований. У 1835 році Квірога стояв на чолі військ у Гренаді. Він помер у Сан-Жак де Компостелло в 1841 році.

ПРО АВТОРА СЛІВ

Автор тексту гімну, створеного в 1820 р.— Еварісто Сан-Мігуель був начальником штабу військ Ріего. Музикознавці, аналізуючи зміст гімну, відзначають, що словесний текст безумовно менш яскравий; цікавішим є музичний зміст. Музика Гуеста жива, бадьора і має чудовий, характерний іспанський національний колорит. Вона дуже звучна і дійсно захоплює.

Деякий час існувала вигадка, що цю пісню написав сам Ріего, але тепер установлені дійсні автори як слів, так і музики. Слова „Маршу Ріего" написав Сан-Мігуель, який передав їх 27-річному музикантові Гуерта, великому прихильникові визвольного руху. Через 8 днів після створення гімну його вже співала вся Іспанія. Його співали всюди, по всій Іспанії до 1823 року. Після наступу реакції гімн був заборонений і маса його забула. Автор слів втік до Англії. Після амністії він повернувся до Іспанії і навіть одержав звання сенатора. Наведемо в дослівному перекладі текст першого куплета гімна:

Спокійні, веселі,
Хоробрі і відважні,
Заспіваємо, солдати,
Гімн бою.

Хай наш спів
Здивує увесь світ,
Хай впізнають в нас
Синів Сіда.

Хоровий приспів

Солдати, батьківщина
Нас кличе до бою.
Присягнемо ж їй
Перемогти — або вмерти.

АВТОР МУЗИКИ

Автор музики Франсіска Гуерта і Бартула народився 8 червня 1803 р. в Кадіксі. Після повалення конституційного уряду він втік до Парижа, де в 1823 р. зблизився з Гарсіа, батьком славетної співачки Марії Малібран. Через деякий час Гуерта разом з Гарсіа виїхав у концертну подорож по ПАСШ. Тут він виступав як гітарист, а іноді демонстрував своє велике вокальне обдаровання, найбільше виступаючи на сцені в опері Россіні „Севільський цирюльник". Повернувшись до Европи, він виступав у Лондоні, на острові Мальті та в Бельгії. Закінчивши цю подорож, Гуерта повернувся до Парижа. Тут він користувався винятковим успіхом не тільки у слухачів, але і в самих артистів, особливо суворих в оцінках своїх товаришів. Як співак Гуерта виступав недовгий час. Після хвороби він втратив голос і присвятив себе грі на гітарі. Гуерта мав великий талант і володів надзвичайною, віртуозною технікою. Він здобував на цьому інструменті чудові ефекти, яких до нього не знав ні один гітарист. На старість Гуерта відчув на собі всю незабезпеченість артиста в буржуазному суспільстві. Він помер у жахливих злиднях у 1880 році.

* * *

„Гімн Ріего" народився в полум'ї боротьби за волю народу. Він тоді відіграв велику роль в об'єднанні революційних сил. З проголошенням іспанської Республіки в 1931 р. він був відновлений і тепер, у дні боротьби з фашистськими заколотниками, звучить з ще більшою силою, об'єднуючи республіканські дружини на захист народного фронту, закликаючи їх до перемоги. „Гімн Ріего" лунатиме по всій Іспанії завжди. Республіканські дружинники, виконуючи „Гімн Ріего", дають присягу „перемогти або вмерти". Справа пролетаріату Іспанії, що повстав проти кривавих насильників — фашистів, переможе. Пролетарі, „хоробрі і відважні", знищать гідру фашизму.

Віктор Вісмонт

ЦІННИЙ ДОСВІД

Питання виробничої практики для студентів консерваторії відіграють чималу роль у підготовці висококваліфікованих фахівців-музикантів на всіх ділянках музичної діяльності.

Якщо практичні роботи для солістів-виконавців усіх спеціальностей концертмайстрів або педагогів не натрапляють на особливі труднощі і можуть бути легко запроваджені в навчальних закладах, то в організації виробничої практики для оркестрантів під керівництвом досвідченого педагога виникають деякі перешкоди. Планова робота оркестру, що триває протягом навчального року і передбачає певну кількість годин для репетицій та вивчення навчальної програми, ще не дозволяє майбутньому оркестрантові набути того досвіду, який витворюється тривалою роботою в колективі і являє собою необхідну умову для організації монолітного оркестру взагалі, а симфонічного — зокрема. Відвідування лекцій з музично-теоретичних і соціально-економічних дисциплін, робота на спеціальному інструменті, опрацювання лекцій — усе це відбирає багато часу в студентів, і практична праця обмежується тільки плановою кількістю годин.

По закінченні навчального року, як правило, студенти від'їздять на відпочинок і якщо найбільш підготовлена частина їх не припиняє працювати, влаштовуючись у різних ансамблях і навіть оркестрах, що обслуговують санаторії, курорти, будинки відпочинку, то всі вони позбавлені за цей час того педагогічного керівництва, яке обумовлює безперервне зростання оркестранта і дає йому змогу планомірно синтезувати набутий досвід.

Щоб упорядкувати літній відпочинок студентів-оркестрантів і добитись максимальної ефективності його, одеська державна консерваторія стала на шлях широких організаторських заходів.

За договором з дирекцією парку культури та відпочинку м. Маріуполя, консерваторія вже третій рік підряд відряджає туди студентський симфонічний оркестр під керівництвом його постійного керівника-диригента, доцента Н. Н. Чернятинського на весь літній сезон для обслуговування парку.

Студенти охоче їдуть у це відрядження, бо за свою літню працю вони забезпечені твердими ставками зарплати за довідником орке-

страмтів ЦК спілки Робмис, коштом дирекції парку, яка сплатила наприклад, оркестрові в поточному році 78.800 карбованців. Усіма справами оркестру в Маріуполі керує трикутник у складі представника адміністрації консерваторії, голови профкому та парторга.

Трирічний досвід таких відряджень дав блискучі наслідки.

Регулярна, щоденна робота під керівництвом педагога і щоденні концерти перед великою аудиторією насамперед сприяли величезному зростанню студентського колективу і дали систематичну практику оркестрантам, частина яких дійшла вже рівня закінчених спеціалістів: це — молодий диригент Тетяна Коломійцева, Леонов (труба), Кірасіров (трамбон), Дубинський (валторна).

Робота за різноманітними програмами чимало поширила репертуар оркестрантів і значно збагатила знання студентів. У репертуарі були твори класиків, радянських композиторів, українські народні пісні і легка музика. Влаштовувались тематичні концерти та вечори за заявками слухачів.

Тут консерваторська молодь привчилась уважно і вдумливо ставитись до своєї праці, ретельно і наполегливо виконувати поставлені завдання і забезпечила максимально плодотворчі наслідки виробничої практики музикантів.

З другого боку, ця робота разом з тим зробила надзвичайно великий вплив на музичний розвиток широких трудящих мас. Три роки підряд маріупольці систематично мали змогу вивчати зразки музичної спадщини і творчості сучасних композиторів. За встановленим звичаєм, перед кожним виступом давали популярну лекцію, що допомагала засвоювати творчість того чи іншого композитора і розбиратись у характерних властивостях його творів. Ці лекції та концерти приваблювали чималий контингент постійних слухачів, які не пропускали жодного концерту. Консерваторський оркестр користувався винятковою увагою маріупольців. Оркестр одержував багато листів від робітників великих металургійних підприємств, консервного заводу, порту і залізниці, від піонерів-школярів, педагогічного персоналу та від інших підприємств. Ці листи (засвідчені дирекцією парку культури і відпочинку) промовляють про раз-у-раз більший інтерес населення Маріуполя до серйозної музики.

Цю велику культурно-освітню діяльність відзначає і маріупольська преса в своїх частих відзивах про роботу оркестру, що перетворився для слухачів у „справжній музичний університет" (відзив „Приазовского пролетария" від 22/VII — 1936 р.).

> „До вашого приїзду в Маріуполь я серйозно музики не розумів, а симфонічного оркестру не чув. Тепер, завдяки вам, я, як і багато інших робітників, прилучився до справжньої музичної культури, і який би стомлений не прийшов з заводу — біжиш у парк послухати і музику, і ваші пояснення творчості

різних композиторів. Шкода, що мені пізно починати вчитися музики".

(З листа помічника машиніста залізничного цеху „Азовсталі" Н. Борисенка).

„Я — старий кадровий робітник. Раніше в музиці нічого не розумів. Тепер, завдяки поясненням з естради, я вже дещо розумію в музиці. Мені дуже сподобалась 5-а симфонія Бетховена".

(З листа майстра Фарфоробуду Гаврилова).

„Ніхто нас не ознайомив так детально з музикою старих і сучасних композиторів, як ви. Слухаючи музику, ми відпочивали і заучували уривки виконуваних мелодій".

(З листа робітників заводу „Азовсталі" Лупаненка, Скребцова та інших).

„Ви з оркестром Одеської консерваторії проробили велику культурну роботу. Ви навчили широкі робітничі маси любити й розуміти серйозну музику. Ви багатьох юнаків зацікавили учобою по музиці і щодо цього питання про кадри на культурному фронті в Маріуполі буде розв'язане".

(З колективного листа групи трудящих за 15 підписами).

Подібних листів диригент Чернятинський дістав чимало. З них, так само, як і з заяв слухачів, можна бачити те велетенське зрушення, яке сталося в широких масах трудящих Маріуполя щодо освоєння музичної культури.

„Число тих, що слухають музику, рік-у-рік зростає. З тієї програми, якої додержує оркестр Одеської консерваторії, можна бачити, як зріс масовий глядач Маріуполя".

(З листа студента Ленінградського авіошляхового інституту А. Александрова).

Якщо в перші роки в заявах просили лише музику для розваги, то в останньому сезоні вимагали вже серйозної музики: Бетховена, Вагнера, Чайковського, Римського-Корсакова, Ліста, Бізе, Гріга, Сен-Санса тощо.

Майже в кожному листі висловлювалася „глибока подяка за естетичну насолоду", „за прекрасну музику оркестру", „за роботу над запровадженням у маси мистецтва", „за перевиховання масового маріупольського слухача".

Ці листи наочно показують, як робітничі маси вміють цінити „чуле ставлення до живих людей" (з листа групи співробітників маріупольського „Зеленбуду"). Симфонічний оркестр просили стати шефом музичної школи, що засновується в Маріуполі, і працювати і в наступному сезоні.

Отже, виробнича практика студентів, завдяки вмілій організації та ентузіазмові працівників, дала дуже значні здобутки. Збагативши студентів знаннями і досвідом, вона відіграла разом з тим велику роль у культурному вихованні трудящих ростучого центру металургійної промисловості Донбаса.

Диригент, доцент Чернятинський за проведену роботу відзначений у спеціальній постанові Оргкомітету, потвердженій президією ЦК Спілки робітників металургійної промисловості півдня, та премійований грамотою.

Віктор Анісімов

УКРАЇНСЬКИЙ АНСАМБЛЬ ПІСНІ І ТАНЦЮ

Український Дім Червоної армії спільно з Управлінням у справах мистецтв при РНК УРСР організує ансамбль червоноармійської пісні і танцю.

Цей колектив створюється на зразок ансамблю ЦДЧА. Основний наголос у своїй роботі він братиме на освоєння величезних творчих багатств українського народу—української пісні і танцю.

В складі перших учасників ансамблю червоноармійської пісні і танцю — молодші командири частини т. Мельнікова, що пішли в тривалу відпустку т. т. Файнберг, Золотарьов, Ульянов, Брітінов і інші. Всі вони демонстрували своє мистецтво на першому фестивалі народного танцю в Москві і виступали перед делегатами Надзвичайного VIII з'їзду Рад.

КОЛГОСПНА МАЙСТЕРНЯ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

У лозоватському колгоспі ім. Сталіна, Шполянського району, організовано колгоспну майстерню музичних інструментів. У майстерні працюють майстри — самоуки Федір Онопрієнко і Прокіп Турган. Вони вже виготовили 30 балалайок, 5 скрипок та інші інструменти. Колгосп одержує силу замовлень з різних міст і сіл Союзу. Проте, керівники колгоспу не створили ще всіх умов, щоб майстерня могла як слід працювати.

КОНЦЕРТНЕ БЮРО ПРИ КИЇВСЬКІЙ ОПЕРІ

Концертне бюро при державному ордена Леніна театрі опери і балету за $2^1/_2$ місяця свого існування дало 35 концертів у різних культурних закладах столиці і деяких міст області. Бюро виготувало тепер спеціальний репертуар для концертного обслуговування в пушкінські дні.

ФОЛЬКЛОРНІ ВИДАННЯ ДО XX РОКОВИН ВЕЛИКОЇ ПРОЛЕТАРСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Держлітвидав УРСР намічає випустити до XX роковин Великої пролетарської революції великий збірник „Народ України про Леніна і Сталіна". У цьому збірнику будуть вміщені кращі пісні, легенди й перекази українського народу, присвячені Леніну і Сталіну. Одночасно Держлітвидав намічає випустити однотомний збірник кращих українських дум. Складанням збірника „Думи" керує інститут фольклору Академії наук УРСР.

Серед інших видань українського фольклору в 1937 році Держлітвидав УРСР намічає випустити великий збірник (популярне видання) українських народних загадок і нові збірники українських народних пісень, зокрема „Українські обрядові пісні".

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КОМЕДІЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

На Далекий Схід із Києва виїхав колгоспний театр музичної комедії обласного управління в справах мистецтв. Театр запрошено на Далекий Схід політичним управлінням Особливої Червонопрапорної Далекосхідної Червоної армії для тримісячних гастролей в частинах ОЧДСА.

В розмові з кореспондентами газет директор театру тов. В. Д. Ткачов зазначив:

— Наш театр молодий. Він організувався в минулому році спочатку, як естрадна група, як естрадний театр, а потім, як театр музичної комедії. За цей час театр обслужив майже всі райони

Київської області і провадив культурну роботу в найвіддаленіших колгоспах області. Під час маневрів ми працювали в частинах Червоної армії і були відзначені командуванням гарнізонів, де театр виступав.

В репертуарі театру: „Запорожець за Дунаєм", „Наталка Полтавка", „Сорочинський ярмарок" та радянська комедія „Наша Галя". На Далекий Схід, крім цих речей, ми веземо дві естрадні програми, вечір українських водевілів і пушкінську програму: „Русалка", „Цыгани".

За три місяці перебування на Далекому Сході ми, крім основної роботи, підготуємо ще одну українську музичну комедію „Сватання на Гончарівці" (музика Стеценка, текст Квітки-Основ'яненка). Ми побуваємо в Хабаровську, Владивостоку, Ворошиловську, Благовещенську, Усурійську та Комсомольську-на-Амурі.

Колектив театру цілком свідомий почесної ролі, яка припала на його долю щодо художнього обслуговування бійців доблесної ОЧДСА.

ХОРОВА КАПЕЛА ПРИ СТОЛИЧНІЙ ДЕРЖАВНІЙ ФІЛАРМОНІЇ

Київська державна філармонія організувала хорову капелу в складі 50 чол., укомплектовану, головним чином, з молодих, здібних співаків. Серед них — талановита молодь, що закінчила музичні навчальні заклади, багато обдарованих робітників і колгоспників.

Тепер хорова капела готує репертуар українських пісень, пісень народів СРСР і працює над показом класичних творів Бетховена, Шумана та ін.

У пушкінські дні капела виступить на київських заводах „Більшовик", КПВРЗ, на консервному, в столичних вишах і частинах Київської Військової Округи з показом ряду своїх пісень на тексти видатного російського поета.

ПЕРШІ МУЗИЧНІ ТВОРИ НА СЛОВА ПУШКІНА

Нотно-музичний відділ бібліотеки Академії наук УРСР виявив у своїх фондах рідкісний нотний матеріал на тексти Пушкіна. Тут є перші видання романсів на слова Пушкіна: музика на вірші „Талісман", написана „дідусем" російського романсу — Тітовим (1829 р.), на „Черкеську пісню" — Аляб'євим (1832 р.), на „Чорну шаль" — Верстовським (1829 р.).

Серед нотного матеріалу є перші видання романсів, написаних на тексти Пушкіна Поліною Віардо — дружиною І. С. Тургенева — в 1865 р. („Буря" й інші), а також рідкісний примірник романсу Фрідріха Ніцше на вірші поета „Заклинання".

Нотно-музичний відділ зібрав понад 30 опер різних композиторів на тексти Пушкіна. Тут, поруч „Пікової дами" Чайковського, рідкісний примірник опери на той же текст французького композитора минулого сторіччя Галеві.

МОЛОДИЙ ПОЛТАВСЬКИЙ ТЕАТР

Полтава — за часів царату губернське місто — ніколи не мала свого стаціонарного театру. Полтавчан, як і мешканців багатьох і багатьох провінціальних міст царської Росії, годували тільки гастролерами сумнівної якості.

За наших днів місто Полтава — великий районний центр з значними промисловими підприємствами, великим залізничним вузлом, багатьма школами й вищими учбовими закладами, власним театром.

Полтавський музично-драматичний театр ім. Гоголя ще дуже молодий. Тільки 1 травня 1935 року він вперше підняв завісу. Але про нього вже можна говорити, як про такий художній колектив, що має перед собою великі перспективи.

Основне ядро театру — це актори колишньої експериментальної студії при харківському театрі опери і балету, окремі актори харківських театрів ім. Шевченка і театру Революції. Навколо цього ядра згуртовуються молоді актори, що прийшли до новоутвореного театру з художніх самодіяльних гуртків полтавських підприємств і установ. На масовому конкурсі самодіяльних гуртків Полтави були відібрані 34 кращих співака, з яких організували хор театру. Вже тепер окремі товариші з числа відібраних на конкурсі з успіхом висуваються на самостійне виконання ролей (т. т. Євстігнеєв, Носов і ін.). Також з самодіяльних гуртків створено і балетну

групу з 12 чоловік. В оркестрі театру — переважно молодь.

Своїми першими музичними поставами „Сорочинський ярмарок", „Запорожець за Дунаєм", „Наталка-Полтавка" колектив театру (художній керівник т. В. М. Скляренко) показав свою здібність з успіхом розв'язувати складні завдання музичної драми.

Паралельно з музичною трупою в Полтавському театрі працює самостійна драматична трупа, яка вже має в своєму репертуарі п'єси: „Далеке", „Сім'ю Волкових", „Глитай" і до 15 листопада готує „Музикантську команду". Особливо вдалось театрові „Далеке", що користується у глядачів великим, цілком заслугованим успіхом.

Музичний керівник театру т. С. Є. Файнтух працює над циклом симфонічних концертів. Колектив полтавського театру вже дав три концерти. Програма першого концерту складалася з творів композитора Калінникова, друга програма — Шуберт і Вебер, третя — Чайковський. Черговий концерт присвячується Бетховену.

Полтавчани люблять і шанують свій театр. Про це свідчать переповнена зала і та особлива теплота, з якою зустрічають тут кожного актора.

Полтавський театр молодий. Він вимагає до себе повсякденної уваги, і допомоги місцевих і обласних організацій. На жаль, цього дуже часто бракує. Районна газета „Більшовик Полтавщини" тільки під час відкриття театру присвятила йому цілу сторінку. Потім вмістила 2—3 коротенькі рецензії. Та ось уже 5-6 місяців газета не цікавиться життям свого міського театру.

ПУШКІНСЬКІ ЛЕКЦІЇ-КОНЦЕРТИ

Університет музичної культури столичної філармонії організував цикл лекцій-концертів, присвячених сторіччю з дня смерті О. С. Пушкіна. Лекції-концерти провадяться на заводах („Більшовик", КПВРЗ, консервному та ін.), по столичних музеях, в частинах київського гарнізону.

ОРКЕСТР СТАРИКІВ

61-річний колгоспник артілі імени Фрунзе Білоцерківського району, Мусій Соломенко організував духовий оркестр із стариків. Оркестр складається з 19 чоловік. За короткий час він розучив уже чимало мелодій. Оркестр стариків готується тепер до виступу в районному центрі.

ЗБИРАННЯ ЗРАЗКІВ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Для збирання зразків пожовтневої народної творчості, Управління в справах мистецтв при РНК УРСР надсилає до всіх областей України бригади спеціалістів-фольклористів у складі: т. т. Тихонова, Гайдай, Мачульської, Коляди, Нудьги, Дашкевича, Сировія, Лиходія, Шофер, Дяченко, Верещаги, Гладкова.

Заслужена капела „Думка" і капела бандуристів виділяє до складу бригад по 4 чол.

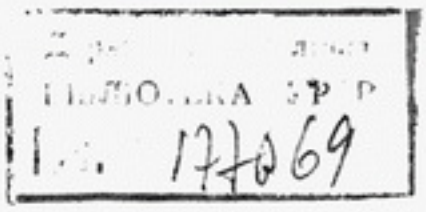

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

Державного Видавництва

„МИСТЕЦТВО“

на 1937 рік

„УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР“

ОРГАН УПРАВЛІННЯ В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ ПРИ РНК УРСР

Виходить за редакцією А. ХВИЛІ.

Великий багатоілюстрований журнал з питань українського фольклору й фольклористики.

Рік видання 1-й; виходить 1 раз на 2 місяці обсягом 10 аркушів.

Передплатна ціна: на рік 30 крб.; на 6 місяців 15 крб.; ціна окремого номера 5 крб.

„ТЕАТР“

ОРГАН УПРАВЛІННЯ В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ ПРИ РНК УРСР

Великий багатоілюстрований журнал з теоретичних і практичних питань радянського театру й драматургії.

Рік видання 1-й; виходить щомісяця обсягом 6 арк.

Передплатна ціна: на рік 60 крб.; на 6 місяців 30 крб.; на 3 місяці 15 крб.; ціна окремого номера 5 крб.

„РАДЯНСЬКА МУЗИКА“

ОРГАН ОРГКОМІТЕТУ СПІЛКИ РАДЯНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНИ

Журнал висвітлює теоретичні й практичні питання радянської музичної педагогіки, інформує про поточне музичне життя УРСР.

Рік видання 3-й; виходить щомісяця обсягом 4 арк.

Передплатна ціна: на рік 18 крб.; на 6 місяців 9 крб.; на 3 місяці 4 крб. 50 коп.; ціна окремого номера 1 крб. 50 коп.

„РАДЯНСЬКЕ КІНО“

ОРГАН „УКРАЇНФІЛЬМУ“

Багатоілюстрований журнал з творчих та виробничих питань радянського кіномистецтва.

Виходить щомісяця обсягом 4 арк.

Передплатна ціна: на рік 12 крб.; на 6 місяців 6 крб.; на 3 місяці 3 крб.; ціна окремого номера 1 крб.

„МАЛЯРСТВО І СКУЛЬПТУРА“

ОРГАН ОРГКОМІТЕТУ СПІЛКИ РАДЯНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ І СКУЛЬПТОРІВ УКРАЇНИ

Журнал відбиває поточне мистецьке життя УРСР, в репродукціях, знайомить читачів з творчістю радянських художників України, матеріалами поточних виставок і народним мистецтвом.

Рік видання 2-й; кожний номер складається з 30-35 репродукцій великого формату; виходить щомісяця обсягом 4 арк. Друкується на крейдяному папері.

Передплатна ціна: на рік 30 крб.; на 6 місяців 15 крб.; на 3 місяці 7 крб. 50 коп.; ціна окремого номера 2 крб. 50 коп.

„ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО“

ОРГАН ОРГКОМІТЕТУ СПІЛКИ РАДЯНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ І СКУЛЬПТОРІВ УКРАЇНИ

Науково-дослідний і критичний альманах; висвітлює актуальні питання теорії й практики радянського образотворчого мистецтва, революційного мистецтва закордону та проблеми використання художньої спадщини.

Рік видання 2-й; виходить чотири рази на рік обсягом 20 арк. з 150-180 трикольоровими репродукціями й кольоровими вкладками.

Передплатна ціна: на рік 68 крб.; на 6 місяців 34 крб.; ціна окремого номера 17 крб.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ ВСІ РАЙОННІ Й МІСЬКІ БЮРО „СОЮЗПЕЧАТИ“, ВСІ ПОШТОВІ ФІЛІЇ, УПОВНОВАЖЕНІ ВИДАВНИЦТВА „МИСТЕЦТВО“ І ЛИСТОНОШІ.

Адреса видавництва: Київ, вул. Короленка, № 53.

11/1937

Ціна 1 крб. 50 коп.

37-928